

Souznění dvou duší

Tipy a triky nejlepších psích trenérů

Vybral, přispěl a úvodním slovem opatřil

Ken Ramirez

NAKLADATELSTVÍ
PRO
Praha, 2020

Obsah

Úvod.....	11
Kapitola 1: Principy práce s klikrem	
Vyžaduje váš pes vůdce? Pokud ano, jakého?	18
<i>Aidan Bindoff</i>	
Operantní podmiňování versus klikrtrénink	22
<i>Kellie Sniderová</i>	
Děláte klikrtrénink, nebo trénink s klikrem?.....	24
<i>Kathy Sdao</i>	
Víc než jen klikání a odměňování: Možnost volby.....	29
<i>Irith Bloomová</i>	
Je to opravdu buď všechno, nebo nic?	36
<i>Ken Ramirez</i>	
Kapitola 2: Začínáme	
Patnáct tipů do začátků práce s klikrem	44
<i>Karen Pryorová</i>	
Hra na trénink	47
<i>Karen Pryorová</i>	
Dávej pozor – tréninkové cvičení pro štěňata i psy	51
<i>Aidan Bindoff</i>	
Tuckerovy top tipy pro trénink.....	53
<i>Aaron Clayton</i>	
Kapitola 3: Klikr v akci	
Deset zákonů shapingu v novém zpracování	59
<i>Lori Chamberlandová</i>	
Úspěšný shaping.....	67
<i>Sarah Dixonová</i>	
Jak naučit zvíře na target	71
<i>Laurie Lucková</i>	
Targeting versus luring	74
<i>Gale Pryorová</i>	
Kenovy top tipy na posilovače	77
<i>Ken Ramirez</i>	

Better Together

The collected Wisdom of Modern Dog Trainers

© 2017 Sunshine Books, Inc

Vydala společnost Karen Pryor Clicker Training, Sunshine Books, Inc. 49 River Street
Waltham, MA USA 02453, www.clickertraining.com.

Všechna práva vyhrazena

Copyright © Melissa Alexander, Alena Van Arendonk, Nan Arthur, Laura VanArendonk Baugh, Aidan Bindoff, Irith Bloom, Hannah Branigan, Lori Chamberland, Aaron Clayton, Sarah Dixon, Terrie Hayward, Colleen Koch, Casey Lomonac, Laurie Luck, Rebecca Lynch, Debbie Martin, Clint Matthews, Joan Orr, Emma Parsons, Gale Pryor, Karen Pryor, Ken Ramirez, Kathy Sda, Kellie Snider, Sarah Stoycos, Alice Tong, Laura Monaco Torelli, Kiki Yablon, 2017

Photos © Sunshine Books, Inc, 2017

© Nakladatelství PLOT, 2020

ISBN 978-80-7428-369-7

Jak používat hru jako odměnu.....	80
<i>Laurie Lucková</i>	
Kontrolované přetahování: Neotřelý posilovač.....	84
<i>Aidan Bindoff</i>	
„Klikrtrenéři nepoužívají tresty“ a jiné mýty o tréninku	88
<i>Melissa Alexanderová</i>	
Mají se používat no reward markery? Zamyšlení nad diskusí.....	98
<i>Laura VanArendonk Baughová</i>	
Když se nedaří: Jak reagovat na neúspěch	104
<i>Aaron Clayton</i>	
Pravidla pro signály	109
<i>Karen Pryorová</i>	
Jak přidat signál	111
<i>Karen Pryorová</i>	
Honem, čekej	112
<i>Lori Chamberlandová</i>	
Posilování za nicnedělání.....	114
<i>Karen Pryorová</i>	
Můj pes to zná, jen to nechce udělat! Jak docílit zběhlosti.....	116
<i>Laurie Lucková</i>	
Kapitola 4: Základy pro štěňata	
Klikrtrenink se štěňaty ještě u chovatele	124
<i>Karen Pryorová</i>	
Špicuj uši! Jak natrénovat štěně, aby naslouchalo	127
<i>Aidan Bindoff</i>	
Kde je nočník? Jak vytrénovat štěně k čistotnosti.....	130
<i>Debbie Martinová</i>	
Jak u štěňat přežít růst zoubků a chňapání	136
<i>Casey Lomonacová</i>	
Potřeba hryzat: Prevence okusování u štěňat.....	145
<i>Rebecca Lynchová</i>	
Kapitola 5: Základy pro všechny psy	
Jak natrénovat psa na klec	152
<i>Casey Lomonacová</i>	
Jak naučit „Nesmíš“ pomocí pozitivního posilování.....	157
<i>Joan Orrová</i>	
Jak naučit štěně, aby nevyskakovalo.....	164
<i>Sarah Stoycosová</i>	

Jak naučit chůzi na prověšeném vodítku	168
<i>KPCT</i>	
Jaká veverka? Deset technik pro výcvik za přítomnosti rušivých vlivů.....	171
<i>Casey Lomonacová</i>	
Šťastně spolu: Jak úspěšně trénovat v domácnosti, kde je více psů	177
<i>Irith Bloomová</i>	
Pět tréninkových tipů pro staré psy	185
<i>Lori Chamberlandová</i>	
Kapitola 6: Socializace	
Co očekávat: Jak seznámit štěně s dospělými psy, které už máte doma	190
<i>Laurie Lucková</i>	
Nadměrně vzrušené pozdravy: Hodný, zlý a ošklivý	196
<i>Nan Arthurová</i>	
Pomoc, invaze! Jak natrénovat způsobné vítání	204
<i>Laura VanArendonk Baughová</i>	
Nesocializujte toho psa!	211
<i>Laura VanArendonk Baughová</i>	
Lázeňský den: Jak natrénovat psa, aby si zamiloval koupání, kartáčování nebo manikúru/pedikúru	219
<i>Colleen Kochová</i>	
Kapitola 7: Řešení problémů	
Deset důvodů, proč si váš pes může vypěstovat problémové chování.....	232
<i>Sarah Dixonová</i>	
Abeceda štěkání	237
<i>Kiki Yablonová</i>	
Jak skoncovat se surfováním po kuchyňské lince	244
<i>Aidan Bindoff</i>	
Prevence zdrhání ze dveří	247
<i>Casey Lomonacová</i>	
Jak udržet psa v klidu, když někdo zazvoní u dveří.....	254
<i>Nan Arthurová</i>	
Jak trénovat „šileného“ psa.....	262
<i>Laura VanArendonk Baughová</i>	

Zoufalá potřeba dát si šlofíka – jak naučit psa relaxovat.....	267
<i>Nan Arthurová</i>	
Separáční úzkost: Když štěně o samotě panikaří.....	275
<i>Terrie Haywardová</i>	

Kapitola 8: Práce s úzkostlivými, bázlivými, reaktivními nebo agresivními psy

Agresivní psi: Příroda, nebo výchova?	285
<i>Aidan Bindoff</i>	
Čtyři reakce na strach.....	288
<i>Laura VanArendonk Baughová</i>	
Ben: Případová studie agresivního psa	292
<i>Emma Parsonsová</i>	
Náhubky – už nejen proti agresivitě!.....	297
<i>Nan Arthurová</i>	
Jak pomoci bázlivému psovi: Staňte se praštěnou paničkou	305
<i>Casey Lomonacová</i>	
Jak snížit reaktivitu na vodítku: Hra Všímej-nevšímej	311
<i>Alice Tongová</i>	
Jak vygumovat strach: Lekce (nebo dvě) signálů a shapingu.....	315
<i>Clint Matthews</i>	
Jak zabránit hlídání zdrojů v domácnosti, kde je více psů	324
<i>Hannah Braniganová</i>	
Síla a účinnost neustálého učení	328
<i>Ken Ramirez</i>	

Kapitola 9: Jak utvářet myslícího psa

101 věcí, které se dají dělat s krabicí.....	336
<i>Karen Pryorová</i>	
Když si nás zvířata trénují.....	340
<i>Lori Chamberlandová</i>	
Masožravé židle a límec hanby: Kreativita v akci	343
<i>Alena Van Arendonková</i>	
Nečekaný prospěch z tréninku	349
<i>Ken Ramirez</i>	
Tréninkové termíny	354
Životopisy autorů	363

Úvod

„Trenéra si začnu hledat, až se u mého psa začnou projevovat problémy s chováním.“

„Trénink je hlavně pro ty, co chtějí soutěžit nebo sportovat.“

„Výcvik je příliš časově náročný a složitý.“

Tohle je jen pár příkladů mylných domněnek a pochybených představ o výcviku. Výcvik ale může být jednoduchý a zábavný a může vám pomoci k lepšímu vzájemnému porozumění se psem. Výcvik neboli trénink za pomoci pozitivního posilování předává dovednosti, které usnadňují život psům i jejich lidem. Přál bych si, aby *všichni* lidé uznali a přijali za svůj tento názor: *„Všichni psi si zaslouží a potřebují výcvik.“*

Souznění dvou duší

Není pochyb o tom, že psi znamenají pro náš život obrovský přínos, a výcvikem za pomoci pozitivního posilování můžeme i my vnést stejný přínos do jejich života. Výcvikem se utváří partnerský vztah, díky němuž si vy a váš pes lépe porozumíte. Majitelům psů se dnes nabízí tolik možností výcviku, že někdy jen s obtížemi hledají jasné informace o tom, jak a proč zvolit právě určitý přístup. Tato kniha vás provede výcvikovým procesem od úplných začátků přes řešení problémů po jiné pokročilé dovednosti. Vybrali jsme různé autory, protože každý nabízí jedinečné vhledy a poznatky, které budou užitečné stejně tak pro začátečníky jako pro pokročilé trenéry. Každý článek přináší jiný pohled a vyjádření k danému tématu, ale všechny sledují stejný cíl – vést trenéry k tomu, aby své svěřence učili co nejpozitivnějším a nejhumánnějším způsobem.

Důvody pro výcvik

Psi jsou od přírody zvědaví a aktivní tvorové. Bez vedení nebo usměrňování se zaměstnají sami, třeba tím, že hrabou díry v zahradě, koušou boty, honí

králíky nebo štěkají na cizí lidi. To jsou přirozené způsoby chování, které ovšem naše moderní společnost obvykle považuje za nežádoucí. Pokud chceme, aby psi dodržovali naše pravidla, musíme je naučit, co považujeme za přijatelné chování.

Ještě důležitější než naučit psy, aby žili podle našich pravidel, je uvědomit si, jak velký přínos má výcvik pro život psa obecně. Stejně jako by vás určitě nenapadlo chovat psa a nezajistit mu dobrou veterinární péči a vhodné krmení, tak byste měli za nezbytnou součást jeho života považovat i výcvik. Výcvik je klíčem k dobré péči, která zvýší blaho vašeho zvířete.

Pro výcvik neboli trénink psa se můžeme rozhodnout z různých důvodů, ale já jsem odjakživa přesvědčený, že hlavní jsou tři důvody, které znamenají přínos pro celkový život zvířete: tělesný pohyb, duševní stimulace a ochota ke spolupráci.

Tělesný pohyb

Stejně jako většina zvířat potřebují i psi pohyb. Mají přirozenou touhu běhat za nejrůznějšími věcmi a očichávat svět kolem sebe. Pokud jim neposkytneme příležitost k pohybu, najdou si sami způsob, jak ventilovat nahromaděnou energii. Výcvik může být vhodným způsobem, jak psa ochránit před problémy a zároveň mu zajistit potřebný aerobní trénink. Ať se zaměříte na základy, například na to, abyste psa naučili chodit na vodítku a netahat, nebo ať budete trénovat energeticky náročné aportování a přetahování, jsou to aktivity, které vám umožní kontrolovat, jak a kdy pes bude mít pohyb. Díky tréninku budete moci určit psovi zásady a pravidla pro pohyb, který potřebuje a chce, v takovém čase a na takovém místě, jak to vyhovuje vám.

Duševní stimulace

Když je pes vzhůru, je jeho mysl aktivní; pravidelně mu ji zaměstnávat je stejně důležité jako mu zajistit tělesný pohyb. Hračky, hlavolamy a hry umožní psovi, aby na něco soustředil svůj hyperostrážitý mozek. Ale dát mu hračku nebo hlavolam nestačí. Důležité je naučit ho, jak si s nimi má správně hrát. Pro určení toho, co se pes naučí a jak se bude chovat v budoucnu, může být rozhodující načasování, tedy kdy mu tyto hračky a hry poskytnete. Hračka může představovat skvělý způsob, jak posílit žádoucí chování nebo přesměrovat zvíře od nežádoucího chování. Podmínkou pro

úspěšné používání hraček a her tak, aby vám pomohly uspokojit duševní nároky psa, je pochopení podstaty výcviku a tréninku.

Ochota ke spolupráci

To bývá obecně první cíl a hlavní důvod, proč lidé začnou uvažovat o výcviku. Naučit psa chodit na vodítku, v klidu čekat na krmení nebo pouštět na požádání hračku, to jsou užitečné dovednosti, které velice usnadňují soužití se psem. Ale já jsem přesvědčený, že ochota ke spolupráci by měla být mnohem víc než to, abychom psa přiměli plnit naše požadavky. Výcvik je užitečný i proto, že při něm psa můžeme naučit dovednostem, které nám pak pomohou při péči o něj. Když mu budeme moci bez problémů zkrátit drápky, vyčistit zuby nebo podat potřebný lék, tak nám to usnadní život a psovi to zvýší kvalitu života. Výcvik v žádném případě není luxus; je to potřebná složka dobré péče o zvíře.

Síla a moc kliknutí

Výcvik neboli trénink je užitečný i proto, že se při něm mezi vámi a vašim psem vyvíjí silný vztah. Je to prostředek pro obousměrnou komunikaci mezi vámi a vašim psem. Pozitivní posilování pomáhá utvářet pevnější vazbu se psem a může vyústit v nádherné a trvalé partnerství. Až bude trénink součástí vašich každodenních interakcí, zjistíte, že je snadný a zábavný. Vytvoří rámec, který může zabránit vzniku problémového chování, a poskytne vám základnu pro lepší komunikaci se psem.

Určitě si všimnete, že většina článků v této knize se týká použití klikru. Klikr je totiž nástroj, který napomáhá k uskutečňování této komunikace. Je to způsob, jak dát psovi najevo, že právě udělal něco správně. Ale to už předbívám! V první kapitole knihy najdete několik článků, které vysvětlují, co je klikr, jak funguje a proč je užitečný. Ale i pokud klikr nechcete používat, najdete v každé kapitole této sbírky cenné informace, které vám pomohou k tomu, abyste se stali lepším trenérem a vybudovali si se svým psem lepší partnerský vztah.

Jak používat tuto knihu

Dobrý trénink by měl být vzrušující a zábavnou cestou pro vás i pro vašeho psa. Během tohoto procesu budete narážet na překážky, budete muset dělat objížďky a budete se setkávat s nejrůznějšími potížemi. Tato kniha si troufá

i na tato témata a přináší skvělé rady k řešení častých problémů – a dává nahlédnout i do pokročilejších možností.

Souznění dvou duší: Tipy a triky nejlepších psích trenérů je sbírka článků, které byly původně napsány pro webovou stránku Karen Pryor Clicker Training (www.clickertraining.com), kde jsou také zveřejněné. Karen Pryor Clicker Training je uznávaný systém výchovy za pomoci pozitivního posilování. Články, které obsahuje tato kniha, napsalo 28 různých trenérů, z nichž každý je v komunitě pozitivního posilování uznáván jako přední praktik, inovátor nebo vynikající výcvikář. Někdy narazíte na nápady, pravidla nebo koncepce různých autorů, které si zdánlivě odporují, ale to je proto, že výcvik je umění a že u něj funguje více správných cest než jen jedna. Rozdílné přístupy jsme do knihy zahrnuli záměrně a každý z nich je podložený osvědčenými tréninkovými principy. Články jsme pečlivě vybírali tak, aby vám ukázaly přehlednou a jasnou cestu a poskytly vám užitečný zdroj informací pro trénink na každé úrovni. Články jsou uspořádány v logickém sledu: knihu si můžete přečíst od začátku do konce a postupně si budovat tréninkové dovednosti a znalosti, ale jelikož byl každý článek původně napsán jako samostatné dílo, můžete se stejně tak pustit do jakékoli kapitoly nebo článku zvlášť a zaměřit se na konkrétní téma nebo problém.

Trénink je nezbytný k tomu, abychom našim psům poskytli tu nejlepší možnou péči. Pozitivní posilování vnáší psovi do tohoto procesu zábavu a vzrušení a pomáhá budovat silný vztah mezi učitelem a žákem, vztah, který vám v konečném důsledku umožní souznění dvou duší.

Hodně štěstí při tréninku,

Ken Ramirez

Výkonný viceprezident a šéftrenér

Karen Pryor Clicker Training

Principy práce s klikrem

Tato kniha je věnována síle a účinnosti tréninku za pomoci pozitivního posilování. Články v této kapitole jsou zaměřené na filozofii a vědecké základy kliktréninku, na to, jak funguje a proč je tak účinný. Jak jde kliktrénink dohromady s naukou o operantním podmiňování? Jak vám pomůže v tom, abyste byli svému psovi lepším vůdcem? Jak vám může napomoci při utváření co nejlepších možností volby pro vašeho psa? Proč z vás pouhé používání klikru ještě neudělá kliktrénéra? Tato kapitola poskytuje celkový přehled – ať se teprve vydáváte na cestu do světa kliktréninku, nebo ať si chcete rozšířit znalosti o tréninku za pomoci pozitivního posilování.

Vyžaduje váš pes vůdce? Pokud ano, jakého?.....	18
Aidan Bindoff	
Operantní podmiňování versus kliktrénink	22
Kellie Sniderová	
Děláte kliktrénink, nebo trénink s klikrem?.....	24
Kathy Sdao	
Víc než jen klikání a odměňování: Možnost volby.....	29
Irith Bloomová	
Je to opravdu buď všechno, nebo nic?	36
Ken Ramirez	

Vyžaduje váš pes vůdce? Pokud ano, jakého?

Aidan Bindoff

Vědecký výzkum chování přinesl některé užitečné myšlenky a poznatky o tom, jak se všichni živočichové učí. Všechny organismy – psi, kočky, papoušci, aligátoři nebo lidé – se učí v podstatě stejným způsobem. Věci, které pro nás znamenají posílení nebo trest, jsou sice různé; liší se i to, jak prožíváme smyslové vjemy. Některé druhy nebo jedinci jsou urputnější, jiní horkokrevnější, někteří většinu dne prospí, někteří jsou schopní se naučit složitějším dovednostem. Velkou měrou nás utváří naše prostředí. Ale ať žijeme v moři nebo v poušti, ať většinu života prosedíme na větvi stromu, ať se živíme trávou nebo lovíme kořist, existují jisté všeobecné principy, které nám všem určují, jak se učíme.

Jak fungují následky v životě

Operantní podmiňování souvisí s tím, jak na organismus působí prostředí. Když se postavíte za koně, může se stát, že vás kopne; když pěkně sníte zeleninku, dostanete zmrzlinu. Když si nepřipnete bezpečnostní pás, bude se opakovaně ozývat alarm; když si správně zapamatujete PIN, můžete si koupit nové boty.

Ne každý následek z prostředí musí přijít přímo od jiné živé bytosti vybavené vědomím. Alarm kvůli bezpečnostnímu pásu vydává auto. PIN přidělený platební kartě je schvalován počítačem. Když se nebudete dívat na cestu, můžete zakopnout a rozbít si koleno o kámen.

K učení nepotřebujete pokaždé učitele. Chování není vždycky určováno naším rozhodnutím nebo rozhodnutím druhých.

Přizpůsobení

Je docela dobře možné, že kdyby nějaký pes uvízl na ostrově a měl tam přístup k potravě a k vodě, tak by tam přežil. Nezlenivěl by natolik, že by nevstal z pelech, nevyhledával by potyčky se zvířaty, která by nechtěl

sežrat kvůli přežití, netrávil by celý den štěkáním bez příčiny, nehrabal by díry, které by nebyly k ničemu – a jsem si jistý, že by ani neprosázel všechny peníze a nedal by se na pití!

Když budeme tenhle hypotetický scénář rozvíjet dál, tak pokud by na ostrově byli i jiní psi, je možné, jak nasvědčují důkazy z výzkumu populací toulavých a zdivočelých psů, že by vytvořili skupinu a spolupracovali, a nebo taky ne. Většina z nich by každopádně zvládala život celkem bez problémů. Postupně by zjišťovali, co se jim vyplatí a jak přežít.

Pozorováním toulavých psů v Moskvě bylo zjištěno, že někteří dokonce přišli na to, jak se vozit metrem a kdy přecházet přes ulici podle semaforu! Dokonce i v prostředí, které je téměř zcela vytvořené člověkem, tedy ve městě, dokáží psi přežít bez vedení člověkem – a některým se dokonce daří velmi dobře.

Proč „dobré bydlo“ přináší problémy?

Co tedy u psů vyvolává „problémové chování“, když jim lidé otevřou dveře do svého domova? Co v tomhle konkrétním prostředí způsobuje, že psi začnou být neukáznění, divocí, hluchí, ničiví, nebezpeční, tvrdohlaví nebo projevují různé další způsoby chování, na které si pak lidé stěžují trenérům? Že by jim chyběl vůdce – nebo to má jinou příčinu?

Ať na savaně nebo na moskevských ulicích nebo v rodinném domě na předměstí, následky určitého chování vždycky přicházejí z prostředí. Chování, které přináší příznivé následky, se pes bude snažit opakovat; chování, které příznivé následky nepřinese, začne časem mizet.

Rozdíl mezi životem na savaně a životem v rodinném domě tkví v tom, že zpětnou vazbu z prostředí v domě většinou poskytují lidé. Ale bez ohledu na to, co pes dělá, mu tihle lidé pořád dávají krmení do misky a chrání ho před predátory. Na první pohled je to vlastně báječný život. Přežití v péči člověka je velmi snadné.

Na druhé straně ovšem tohle prostředí znamená, že už psi nemusí lovit nebo hledat potravu. Tyto dovednosti a také schopnost mít uši nastražené na nebezpečí nejsou zapotřebí tak často, jak si zřejmě někteří psi myslí. Díky tomu jim pak zůstává spousta nevyužitého potenciálu; v některých případech psi doslova překypují nevyužitým potenciálem.

Takže tu máme dva problémy: 1) primární požadavky psa na přežití jsou plněny bez ohledu na jeho chování, ale 2) on chce přesto využívat svou

energii a instinkty na nějakou činnost, i když tato činnost může lézt okolí na nervy! Když si k tomu ještě přičtete komunikační bariéry mezi dvěma nesmírně odlišnými biologickými druhy a celá desetiletí dezinformací o tom, jak překlenout tuto komunikační propast (vzpomeňte si například na mylné představy o takzvané alfa roli), začnete se možná divit, jak je možné, že si psi i přesto dokázali najít stálé místo u našeho rodinného krbu. (Naštěstí psi strašně rádi spí!)

Co dělat, aby to fungovalo

Vůdci kontrolují zdroje a určují pravidla. V moderním domově kontrolují zdroje lidé, nebo k tomu přinejmenším mají možnosti. Také určují pravidla, nebo k tomu aspoň mají možnosti. Lidé představují obrovskou součást psího prostředí. To je staví do pozice, kdy je určitá míra vůdcovství nejen výhodná, ale i vhodná.

Pozornost, láska, hry, přístřeší, bezpečí a krmení, to jsou jen některé ze zdrojů, které lidé psům jednoznačně musí poskytovat. Ovšem pravidla pro to, jak zdravit druhé, jak vcházet do domu nebo z něj vycházet, jak chodit na vodítku, kde spát, kde se vyprazdňovat a jak si hrát, všechna tato pravidla jednoznačná nejsou, pokud člověk nezajistí účinné vedení.

Když vůdci přejímají odpovědnost, tak jak by ji jako správní vůdci měli převzít, nejen za chování psa, ale i za jeho tělesné a duševní zdraví, měli by se zamyslet nad tím, jakým vhodným způsobem mu umožní ventilovat energii a instinkty. Pes by měl mít přinejmenším možnost vysloužit si potravu, kterou dostává.

Samozřejmě je vždycky třeba brát ohled na to, k čemu byl pes daného plemene vyšlechtěn. Všichni psi mají ale určité společné rysy a většina z nich bude vděčná za jakoukoli aktivitu, kterou pro ně člověk zvolí, pokud je srozumitelně naučí, jak se při dané aktivitě mají správně chovat.

Komunikace – kliknutí může být tím pravým klíčem

Existuje mnoho způsobů, jak komunikovat se psy. Klikr je jedním z nástrojů, který usnadňuje komunikaci tím, že umožňuje přesně sdělit, které reakce jsou žádoucí. Klikrtrenink zajišťuje jasnou komunikaci a současně umožňuje psům, aby uplatnili svou energii a instinkty, za což na oplátku získají od trenéra vytoužené zdroje. Klikrtrenink využívá velmi přirozený a smysluplný proces způsobem, který upravuje výsledky na míru modernímu životu našich psů.

Vedení znamená převzít odpovědnost. Dobří vůdci jasně a účinně komunikují a zajišťují potřeby těch, které vedou. Vůdci účinně a spravedlivě přidělují zdroje. Snažte se důkladně porozumět svému psovi, uvědomit si, jakou hraje roli ve vašem životě, zvažujte zdroje, které máte k dispozici, a využijte výhod, které přináší pozice dobrého vůdce. Váš pes se vám za toto úsilí rád odmění.

Operantní podmiňování versus kliktrénink

Kellie Sniderová

Někteří lidé používají tyto termíny bez rozdílu, zatímco jiní mezi „operantním podmiňováním“ a „kliktréninkem“ rozlišují. Jaký je mezi nimi tedy rozdíl a jak se z nás díky pochopení tohoto rozdílu stanou lepší kliktréníři?

Operantní podmiňování je přirozený jev související s chováním, který se vyskytuje ve vztahu mezi lidmi a zvířaty a jejich prostředím. Kliktrénink je technika vyvinutá v reakci na tento jev.

Operantní podmiňování bylo objeveno ve vědeckých laboratořích B. F. Skinnera v první polovině dvacátého století. Skinner si pořád hrál s různými vynálezy a experimenty a náhodou přišel na důležité principy toho, jak probíhají operace ve světě přirozeného chování. (Všimněte si slova „operace“. Od něj bylo odvozeno slovo „operantní“ ve výrazu „operantní podmiňování“.). Po Skinnerových objevech probíhaly několik desítek let kontrolované experimenty v laboratořích i aplikovaný trénink a experimentování v reálném světě.

Operantní podmiňování je pojem, který označuje vzájemnou interakci chování a prostředí. Operantní chování existuje proto, že po něm v minulosti opakovaně následoval posilovač z prostředí. Tento posilovač může být buď pozitivní, například když je do prostředí učícího se subjektu přidáno po určitém chování něco žádoucího, nebo negativní, například když je z prostředí učícího se subjektu po určitém chování odstraněno něco nežádoucího.

Když po chování následuje posilovač, bude se dané chování opakovat, a to stejně často nebo častěji. Termín „operantní“ označuje, že chování operuje, neboli působí v daném prostředí tak, aby se dostavovaly posilovače. Posilovače mohou přicházet z prstů kliktrénéra nebo z okolního světa. Když maminka vezme do náruče miminko, přinese jí to jeho úsměv. Když vhodíme minci do automatu, přinese nám to limonádu. Když políbíme milovaného člověka, přinese nám to jeho objetí.

Operantní podmiňování probíhá všude a kdekoli, kde je přítomen nějaký organismus se schopností jednat. Podívejte se na svého partnera nebo spolubydlícího nebo dítě. Operantní podmiňování se projevuje v jejich interakcích s prostředím. Podívejte se z okna. Vidíte tu veverku, tu straku, toho vrabce? I u těchto organismů funguje operantní podmiňování. A co váš pes, kočka, papoušek? I u nich funguje operantní podmiňování. Vidíte toho švába, toho červa, tu berušku? I jejich chování je určováno operantním podmiňováním. Dokonce i améby a bakterie se učí operantním podmiňováním. I volná svalová tkáň se učí operantním podmiňováním: svaly v lidském těle můžeme pomoci posilování naučit, aby sebou škubaly, aniž by si to vlastníci těchto svalů uvědomil.

Operantnímu podmiňování je jedno, jestli v něj věříme nebo ne. Operantní podmiňování prostě existuje, stejně jako vypařování nebo gravitace nebo radioaktivita. Je to jev, který funguje v přírodním světě. I když nebudu věřit v gravitaci, tak stejně dopadnu na zem, když seskočím z větve stromu. I když nebudu věřit v operantní podmiňování, stejně vstoupím do domu dveřmi, které se otevřely, protože jsem otočila klíčem v zámku a strčila do nich.

Někteří lidé se naučili, jak spoutat operantní podmiňování do účinných technik učení. Jednou z těchto technik (avšak nikoli jedinou) je kliktrénink (a TAGteach, souběžná metoda pro učení lidí). Své dovednosti v kliktréninku můžeme zdokonalit, když lépe pochopíme principy jevu, který je jejich základem. Jinými slovy, lepší výsledky v kliktréninku budou posilovat naši snahu o dokonalejší pochopení principů operantního podmiňování!

Děláte klikrtrénink, nebo trénink s klikrem?

Kathy Sdao

Učit lidi, jak dělat se psy klikrtrénink, jsem začala v roce 1996. V té době většina lidí neměla ani ponětí o tom, co to klikrtrénink je, a jen málo instruktorů ho bralo vážně. Můj inzerát v místních Zlatých stránkách byl tehdy jediný, který zmiňoval slovo „klikr“. Musela jsem studenty přesvědčovat, aby tenhle nový aparát aspoň vyzkoušeli.

V dnešní době jsou klikry ve výcvikových kurzech pro psy úplně běžné. Ale podle mého názoru klikrtrénink ještě pořád dostatečně běžný není.

Myslím, že označení „klikrtrénink“ je nešťastný termín pro to, co děláme. Je totiž zavádějící, a to hned ze dvou důvodů:

1. **„Klikrtrénink“ můžete dělat, i když se klikru ani nedotknete.** To byl můj případ, když jsem trénovala mořské savce. Za těch jedenáct let jsem pro označování správného chování používala nejrůznější markery, jako například píšťalku Acme Silent Dog Whistle s nastavitelnou výškou tónu (u kytovců běluh), podvodní akustický zvukový impulz (u delfínů amerického námořnictva na otevřeném oceánu), slovo „dobře“ vyslovené s určitým tónem a modulací (u mrože jménem E.T.) a jedno tiché tlesknutí – vizuální marker (u delfínů v laboratoři mořských savců při Kewalo Basin na Havajské univerzitě).
2. **Při tréninku můžete používat klikr, a přitom dělat něco úplně jiného než „klikrtrénink“.** Už jsem se setkala s trenéry, kteří nevidí nic divného na tom, že v jedné ruce drží klikr a v druhé ruce dálkový ovládač elektrického obojku. Cukr si pojišťují pořádně velkým bičem. To ale samozřejmě není žádný klikrtrénink.

Takže bychom nejdřív měli zkusit definovat, co je doopravdy „klikrtrénink“, abychom ho mohli odlišit od „trénování s klikrem“. Než se o to pokusím, chtěla bych zdůraznit několik věcí:

- Jasně definice jsou důležité. Umožňují nám mluvit o abstraktních myšlenkách s co nejmenší mírou nejednoznačnosti.
- Definice jsou sociální konstrukty. Nejsou nám předávány shora vytesané do žulových desek. Prostřednictvím diskusí a neustálého používání je vytváříme my sami, tedy každý, kdo používá jazyk, i když větší váhu mívají názory odborníků.
- Klikrtrénink je účinný proces modifikace chování. Zaručuje vymezení vůči jiným výcvikovým přístupům.
- Definovat „klikrtrenéry“ (oproti „ne-klikrtrenérům“) je zbytečně kontroverzní. Mluvíme tu o metodě a filozofii, ne o klasifikační nálepce. I když já sama vášnivě propaguji klikrtrénink na seminářích po celé zemi, používám někdy i jiné výcvikové techniky, jako například klasické protipodmiňování. Když pracuji se zvířaty, někdy trénuji s klikrem a jindy ne. Ale je nepodstatné, jestli bych (já nebo kdokoli jiný) měla být označena za „klikrtrenéra“ nebo ne.

Takže když používáte při výcviku svého zvířete klikr, děláte klikrtrénink (KT) nebo trénink s klikrem (TSK)? Abyste si na to mohli odpovědět, zamyslete se nad těmito otázkami:

Je kliknutí markerem pro určitou událost?

- KT: Kliknutí označuje určitý okamžik chování, moment svalového pohybu. (U zvířat zběhlých v práci s klikrem, se dá kliknutí někdy používat i k označení okamžiků ne-chování.)
- TSK: Kliknutí je používáno méně přesným způsobem, jako obecný signál, že si zvíře vysloužilo odměnu.

Znamená kliknutí uvolnění?

- KT: Kliknutí informuje zvíře, že jeho pohyb splnil aktuální kritérium trenéra; to znamená, že jeho chování „stačilo“ na to, aby si vysloužilo posílení.
- TSK: Po kliknutí může trenér od zvířete požadovat další chování, než mu dá odměnu (trenér například po kliknutí nevydá posilovač proto, že zvíře nezůstalo na místě nebo nedokončilo slalom).

Je kliknutí smysluplné?

- KT: Zásadní je, aby zvíře rozpoznalo kliknutí jako nezávisle smysluplný signál. Proto se velmi pečlivě dbá na to, aby bylo zajištěno, že zvuk kliknutí se ozve v jakési „podnětové prázdnotě“.
- TSK: Kliknutí je často zastíněno nebo zablokováno jinými podněty, které ke zvířeti přicházejí současně s kliknutím (například pamlssek-lákadlo u nosu psa, pohyb trenérovy ruky pro pamlssek). V důsledku toho zvíře ztratí citlivost vůči kliknutí; nebude na něj reagovat způsobem, který naznačuje těšení na pamlssek nebo hru, například zastříháním ušima, pohledem ke zdroji kliknutí nebo zavrtěním ocasu.

Předpovídá kliknutí silné pozitivní posílení?

- KT: Kliknutí je spojeno s tím, po čem zvíře nejvíc touží: s pamlsky, hračkami, interaktivními hrami, společnostmi a podobně.
- TSK: Kliknutí je často spojeno se slabšími posilovači, například s pochvalou a pohlazením.

Je pamlssek podáván „v pozici“?

- KT: Důraz je kladen na podání pamlsku co nejdříve po kliknutí (i když nikdy současně s kliknutím). Trenér podá pamlssek bez ohledu na pozici zvířete po kliknutí. Trenér ovšem ví, že je posilována pozice zvířete v okamžiku podání pamlsku, a proto při plánování tréninku zvaží různé způsoby podání posilovače.
- TSK: Důraz je kladen na podání pamlsku, když je pes ještě ve správné pozici. Pamlsky jsou někdy odpírány, když pes po zaslechnutí kliknutí opustí požadovanou pozici (například vykročí ze stání u nohy nebo vstane ze sedu).

Kdo odvádí víc práce – trenér, nebo žák?

- KT: Žák je aktivnějším účastníkem, pohybuje se víc než trenér, který zůstává relativně pasivní. Úkolem zvířete je provádět chování, tedy pohybovat se; úkolem trenéra je pozorovat zvíře a podávat mu včas, důsledně a často posilovače.
- TSK: Trenér je aktivnějším účastníkem, pohybuje se víc než žák, který zůstává relativně pasivní. Trenér se soustředí na to, aby vyvolal určité chování, a používá pamlsky-lákadla, řeč těla a fyzické pobízení, aby zvířeti „pomohl“.

Je nejdůležitějším cílem tréninkového procesu rychlost osvojení několika klíčových chování?

- KT: Každá výcviková lekce je investicí do budoucí schopnosti zvířete učit se. Jelikož to trenér ví, obětuje okamžité úspěchy postupu k cíli, kterým bude zrychlené učení, až se zvíře „naučí se učit“ a trénink se stane prakticky přirozenou věcí. Trenéři toho často dosahují tím, že nechávají zvíře, aby se „odblokovalo“ samo, bez lákadel a pobízení.
- TSK: Prioritou je přimět zvíře, aby provedlo určité chování (například přimět psa, aby si rychle a dokonale lehl). K urychlení tohoto procesu jsou někdy používána lákadla, pobízení a fyzické tvarování – což jsou všechno behaviorální antecedenty. Zvíře se toto počáteční chování může naučit dost rychle, ale při budoucím učení mu to může být na překážku, protože bude mít sklony k pasivitě a bude čekat na „nápovědy“ od trenéra.

Jsou rovnoměrně využívány všechny čtyři kvadranty grafu operantního podmiňování?

- KT: Kliktrénink je záměrně „nevyváženou“ formou operantního podmiňování. Používá především pozitivní posilování (trenér přidává podněty, které si zvíře přeje) a v menší míře negativní trest (trenér odstraňuje podněty, které si zvíře přeje). Ve většině případů se vyhýbá používání pozitivních trestů (trenér přidává podněty, které se zvířeti nelíbí) a negativního posilování (trenér odstraňuje podněty, které se zvířeti nelíbí), s ohledem na dopady, jaké to může mít. Nežádoucích způsobů chování se zbavuje za pomoci vyhasnutí, nácviku náhradních způsobů chování, managementu a negativních trestů.
- TSK: Čtyři možné důsledky jsou používány v rovnoměrnějším poměru. K odstranění problémového chování a k řešení neposlušnosti zvířete jsou používány pozitivní tresty, například elektrické obojky, fyzická manipulace a verbální napomenutí. Tyto averzivní prostředky se střídají s klikáním a odměnami.

Je hlavní důraz kladen na kontrolu, nebo na komunikaci?

- KT: Kliktrénink je elegantní a účinná metoda pro logickou komunikaci se zvířaty. Od lidí vyžaduje, aby se oprostili od omezení verbálního jazyka a využívali univerzálnější způsob předávání informací. Kontrola chování

zvířete pak přichází zcela nenásilně jako vedlejší produkt důsledné jasné komunikace a účinné motivace.

- TSK: Hlavním cílem výcviku je kontrola chování. Komunikace se zvířetem je prostředkem k dosažení tohoto cíle.

Je důležité uplatnit plný potenciál chování a poznávání zvířete?

- KT: Optimálně prováděný kliktrénink maximalizuje potenciál každého zvířete. Usiluje o to, aby se ze zvířete stal plně aktivní, myslící účastník tréninkového procesu, a používá k tomu neustálé rozšiřování repertoáru jeho chování a zvyšování nároků na poznávání.
- TSK: Trénink s klikrem může mít také vysoké cíle a snažit se využívat maximální potenciál zvířete. Často však bývá hlavním cílem konkrétní repertoár vzájemně nesouvisejících úkonů „poslušnosti“, které jsou spolehlivě prováděny na povel.

Když si vezmete klikr jako takový, tak samozřejmě zjistíte, že sám o sobě nemá žádný vlastní význam. Dá se používat nejrůznějšími způsoby, jak při výcviku zvířata, tak i mimo tuto oblast (například americké letectvo za 2. světové války používalo klikry k identifikování spřátelených sil; katolické jeptišky před druhým vatikánským koncilem je používaly k signalizování pohybu studujících po kostele). Já ovšem doufám, že termín „kliktrénink“ získá standardizovaný význam a že moji kolegové, kteří „trénují s klikrem“, dají své metodě jiný název.

Víc než jen klikání a odměňování: Možnost volby

Irith Bloomová

Pokud čtete tenhle článek, tak se pravděpodobně zajímáte o kliktrénink – a určitě k tomu máte pádné důvody. Klikr je totiž skvělý nástroj. Umožňuje nám jasnější komunikaci s jinými biologickými druhy (a v některých případech i s příslušníky našeho vlastního druhu). Pomáhá nám zaměřit se na chování, které požadujeme. Také nám umožňuje natrénovat chování, které by se jiným způsobem dalo natrénovat jen velmi obtížně nebo vůbec.

Kliktrénink, to je ovšem mnohem víc než jen pouhé používání klikru. I když většinu lidí při tomto pojmu napadne především klikání a odměňování pamlsky, podle mě je kliktrénink něco, co se odehrává, i když u toho třeba klikr vůbec není. Teď si pravděpodobně říkáte: „Jistě, kromě klikru existuje spousta jiných markerů, které mohou trenéři používat pro označování požadovaného chování, třeba píšťalka,“ a to je samozřejmě pravda, ale mně teď jde o něco ještě mnohem základnějšího. Kliktrénink ve své nejvyšší formě totiž zachází daleko za hranice oficiálních výcvikových lekcí. Při optimálním provedení je kliktrénink bránou do světa, ve kterém jsou více respektována zvířata – a jejich volby.

Trénování s klikrem

Pro účely tohoto článku budu pro používání markeru v duchu pozitivního posilování, po kterém následuje něco, co pro zvíře představuje posilovač, užívat termín „trénování s klikrem“, ať trenér používá jako marker skutečný klikr, záblesk světla, píšťalku, poplácání na hladinu vody nebo jakýkoli jiný krátký ostrý výrazný podnět. Jinými slovy, ať je marker jakýkoli, tak pokud ho použijete a pak po něm podáte pozitivní posilovač, tak to spadá pod pojem „trénování s klikrem“. Záměrně tomu říkám „trénování s klikrem“, na rozdíl od „kliktréninku“, protože „kliktrénink“ považuji za něco víc než za pouhou techniku. K tomu se za chvíli ještě vrátíme!

Trénovat s klikrem je celkem snadné. Skouknete pár videí, popadnete nějaké ty chutné pamlsky a můžete jít na to. Ano, bohužel existuje spousta lidí, kteří si myslí, že klikrténink je takhle snadný – a takhle omezený. Klikr je pro ně nástroj, který používají jen k natrénování určitých chování při oficiálních výcvikových lekcích. Jakmile ovšem lekce skončí, tak se tihle lidé vrátí v interakcích se zvířetem ke svým starým praktikám, které jsou úplně jiné. Škubou za vodítko, když je pes předbíhá, zlostně shodí kočku z kuchyňské linky nebo pobízejí koně k větší rychlosti násadou biče.

Zvířata, se kterými lidé takhle zacházejí, žijí ve velmi zmateném světě. Občas se od nich požaduje, aby sama přišla na to, jak si vysloužit kliknutí a pamlsky, což vyžaduje kreativitu a iniciativu, zatímco po zbytek času jsou pravidla úplně jiná. Pokud zvíře něco neodhadne správně při oficiálním výcviku, tak se nestane nic obzvlášť stresujícího, jestliže trenér dodržuje základní principy trénování s klikrem. Ovšem pokud zvíře nepochopí signály, které k němu vysílá prostředí (tedy „nepochopí“ je podle názoru člověka), mimo výcvikovou lekci, je situace úplně jiná. Kreativita a iniciativa ve chvílích, kdy trenér nedrží v ruce klikr, může mít naopak následky, které mohou být velmi bolestivé nebo nahánět strach.

Trenér takového zmateného zvířete není podle mého názoru skutečný klikrtrenér. Je to jen trenér, který někdy náhodou používá klikr.

Klikrténink jako životní styl

Optimálně prováděný klikrténink je vlastně styl života. Je to něco, co se odehrává mezi zvířetem a jeho člověkem neustále. Jako někdo, kdo sdílí život se zvířetem, trávím spoustu času tím, že vyhlížím chování, které se mi líbí, tím či oním způsobem ho označím (naše domestikovaná zvířata dokáží skvěle číst přirozené lidské chování, které předchází posilovači) a pak ho posílím.

Když například připravuji jídlo, tak svého psa často chválím a občas mu hodím pamlsky, když se zdržuje mimo kuchyň (a ne pod kuchyňskou linkou a pod mýma nohama). Tohle chování se náš pes před lety, když jsme si ho adoptovali, naučil velmi rychle. Během necelého týdne jsem místo psa, o kterého jsem při vaření ustavičně zakopávala, měla psa, jehož oblíbeným místečkem byl práh kuchyně – a to mám anglického ovčáckého psa, který má pletení se pod nohama prakticky zakódované v DNA.

Při oficiálních lekcích klikrténinku je úkolem člověka vyhlížet u zvířete správné chování, označit ho, když nastane, a pak ho posílit. Člověk

musí mít jasnou představu o tom, co je „správné chování“, aby ho dokázal rozpoznat a pak ho označit a posílit. Pokud se správné chování nedostaví, nedostaví se ani kliknutí. Pokud se správné chování nedostaví delší dobu (ve světě trénování zvířat to často znamená jakoukoli dobu delší než pár sekund), musí se člověk zamyslet nad tím, jestli má správná kritéria, a v případě potřeby je změnit.

„Já vím, já vím,“ říkáte si možná. „Nemusíte mi vysvětlovat, jak správně provádět shaping.“ Ti z vás, kteří už mají s klikrem nějaké zkušenosti, často provádějí shaping neboli tvarování chování úplně úžasně a je radost na ně pohledět, když při tréninku používají klikr. Já ale chci, abyste se zamysleli nad tím, co děláte, když zrovna nemáte oficiální tréninkovou lekci s klikrem v ruce. Reagujete rozzlobeně, když vám kočka skočí na linku, nebo ji posilujete, aby se v kuchyni držela na podlaze? Okřiknete svého psa, když vám vyskočí na postel, nebo jste mu dali útulný pelíšek na pěkné slunné místo a pochválíte ho a pohladíte pokaždé, když si na něj lehne?

Pokud při lekci klikrténinku zvíře nenabídne správné chování, trenér na něj nekřičí, nebije ho ani ho jinak netrestá za to, že ho neprovedlo správně. Počká a dá zvířeti druhou šanci (nebo upraví prostředí tak, aby zvířeti pomohl provést chování správně). V ideálním případě nejsou chyby považovány za chybu zvířete. Skuteční klikrtrenéři chápou, že zajistit zvířeti úspěch je úkolem trenéra. Koneckonců požadujeme od zvířat, aby se přizpůsobila lidským standardům, a přitom na ně mluvíme řečí, která je jim cizí. To, že jim s tím pomůžeme, je to nejmenší, co pro ně v takovém případě můžeme udělat. Ale jestliže tohle platí pro oficiální výcvikové lekce, nemělo by to snad platit i jindy?

Klikrténink by měl být něco víc než jen trénování zajímavých triků. Měl by znamenat spravedlivé zacházení a komunikaci. Také by měl znamenat, že zvířeti dáme možnost volby, že mu umožníme se rozhodovat. K tomu, abychom zvíře povzbudili k tomu rozhodnutí, které si přejeme – například k pohybu tlapkou, když nacvičujeme „mávání na pozdrav“ –, můžeme použít kliknutí, ale o tom, co udělá, musí nakonec rozhodnout zvíře. Zvíře také musí rozhodnout, jestli mu volba, která se nám líbí, stojí za posilovač, který mu nabízíme.

Kliktrénink a možnost volby

Podstata kliktréninku tkví v tom, že když je prováděný správně, je to mnohem víc než jen oficiální tréninková technika. Je to filozofie, způsob pohledu na svět. Znamená vyhlížet a posilovat chování, které se nám líbí, a ignorovat chování, které se nám nelíbí, pokud není skutečně problémové nebo nebezpečné (v takovém případě je na místě provádět management prostředí, dokud nebudeme schopni natrénovat jiné chování).

Optimálně prováděný kliktrénink také znamená, že se jeho filozofii řídíme nejen při výcvikových lekcích a nejen když máme v ruce klikr, ale neustále. Znamená, že posilujeme zvíře za to, co považujeme za dobré chování, kdykoli se vyskytne. Také znamená, že zvíře respektujeme, uznáváme jeho přirozené chování a vedeme ho tak, aby mělo šťastnější život v našem lidském světě plném podivných pravidel.

A konečně, optimálně prováděný kliktrénink znamená, že respektujeme rozhodnutí, která zvíře učiní. Když se nám volba zvířete líbí, klikneme. Často mu nastavujeme prostředí tak, aby ke „správné“ volbě přispělo, ale nakonec musíme stejně počkat, až se zvíře rozhodne. Nemanipulujeme se zvířetem hrubou silou; necháváme zvíře, ať samo rozhodne, co udělá. To je pro něj totiž nesmírně posilující. Věda nás učí, že možnost volby (jinými slovy kontroly) je jedním z nejúčinnějších posilovačů, jaké existují.

Ten druh averzivní kontroly, o které už jsem se zmínila – smetení kočky z kuchyňské linky a podobně –, omezuje schopnost zvířete rozhodnout si, jak se zachová. A co horšího, averzivní kontrola zvyšuje pravděpodobnost stresování zvířete, jak prokázaly četné vědecké výzkumy. Když se nad tím zamyslíte, není to vlastně nijak překvapivé. Jen si to vezměte: jak byste se cítili, kdyby se z nebe snesla obrovská ruka, zvedla vás do vzduchu a pak by vás postavila někam jinam? Pro mě je taková představa přinejmenším zneklidňující. A teď si vezměte, jak děsivé musí být žít ve světě, kde se něco takového děje pořád!

Bohužel to, co jsem právě popsala, je svět, který prožívá spousta malých psů. Lze se pak divit, že jsou menší psi často označováni za nervózní? Lidé si dokonce stěžují, že jejich pes před nimi utíká, když se sehnou a chtějí ho vzít do náruče. Abych si vypůjčila termín od dr. Susan Friedmanové, naše „kulturní mlha“ je tak hustá, že někteří lidé si vůbec neuvědomují souvislost mezi zvednutím a utíkaním před lidskýma rukama. Tihle lidé považují za samozřejmost, že mají právo zvednout svého psa do náruče, kdykoli se

jim zachce, a přenést ho, kamkoli se jim zrovna hodí, takže jim ani nepřijde na mysl, že by na to zvíře mohlo mít jiný názor – a pak si stěžují, že jejich pes je nervózní!

Mít možnost rozhodnout se, co dělat, svobodně a bez nucení, je neuvěřitelně důležitým aspektem života. Protože my lidé máme tu moc, že si můžeme chování od zvířat vynuocovat, tak jim velmi často nedáváme příležitost provádět třeba jen ta nejzákladnější rozhodnutí. I když se například ze všech sil snažím poskytovat svému psovi co nejširší možnosti volby, tak nemůže rozhodovat třeba o tom, co bude jíst. Dávám mu výživné krmení, které je podle mého názoru chutné? Ano, ale nevybral si ho sám. To je jen jedna ze situací, kdy si zvíře, které žije mezi lidmi, vybírat ani nemůže. Kolikrát denně rozhodujete za zvířata, se kterými jste v interakci?

Když si uvědomíme, kdy umožňujeme zvířatům, aby se sama rozhodovala a vybírala si, a když budeme dávat pozor na to, co je při tomto rozhodování posiluje, lépe pochopíme, proč se zvíře chová určitým způsobem. Když zvířeti sebereme možnost volby, tak o tuto příležitost přijdeme. To znamená, i když to možná zní neuvěřitelně, že když zvířata necháme, aby se rozhodovala, tak tím vlastně přispějeme ke zlepšení výcviku a přinese nám to lepší výsledky.

Zmocňování zvířat

Jsem přesvědčená, že je důležité zmocnit zvířata k rozhodování. Cesta ke zmocnění začíná používáním technik s mnoha možnostmi volby, například kliktrénink v lekcích, kde se zvíře může rozhodnout, zda se zúčastní nebo ne (a stejně tak se samozřejmě může rozhodnout, jestli si vyslouží nebo nevyslouží kliknutí).

Když jsem před několika lety navštívila Shedd Aquarium, tak jsem s potěšením zjistila, že tam zvířata mohou tréninkovou lekci kdykoli opustit. Když trenér nemá dost vysokou frekvenci posilování na to, aby si udržel zájem zvířete, nebo když je zvíře prostě přetažené nebo unavené, nebo i z jakéhokoli jiného důvodu, může zvíře trénink opustit (v mnoha případech to znamená, že prostě odplave). To je přece pro trenéra skvělý dar! Zvíře vám dá najevo, že mu trénink poskytuje dostatečné posílení, tím, že zůstane ve vaší přítomnosti.

Když už o tom mluvíme, proč byste vlastně měli chtít zvíře nutit, aby se drželo u vás? Jestliže pro něj trénink není nejvyšší prioritou, tak se při

něm stejně pravděpodobně moc nenaučí. Jen si vzpomeňte, o kolik víc jste se toho naučili na hodinách, při kterých vás učitel nebo předmět dokázal doopravdy zaujmout, než na hodinách, kde jste museli sedět a poslouchat, ale vůbec vás to nebavilo.

Já používám koncept „svobodné možnosti odejít“ při svých lekcích kliktréninku s domestikovanými zvířaty. Někdy samozřejmě postavím bariéru (třeba ohrádku pro štěňata), aby zvíře neodešlo tam, kam nemá, ale jestliže se ode mě zvíře vzdálí, respektuji jeho rozhodnutí a počkám, až se zase samo od sebe vrátí. Když zvíře opouští lekci opakovaně, tak vím, že je něco v nepořádku s uspořádáním, a přiměřeně upravím prostředí (obvykle tak, že změním kritéria a zvýším frekvenci posilování).

To, že zvířeti umožním, aby se samo rozhodlo, kdy opustí lekci, může vypadat jako velmi malá změna, ale je to změna nesmírně významná. Ochotní žáci se zpravidla naučí víc. Mít možnost odejít také zvířeti poskytuje trochu větší kontrolu nad vlastním životem a to je nesmírně příznivé vzhledem ke stresu.

Jakmile si zvyknete na myšlenku, že má zvíře možnost volby, zda se zúčastní nebo nezúčastní tréninku, začněte uvažovat i nad dalšími způsoby, jak byste mu mohli poskytnout větší možnost volby. Co takhle kdybyste se své kočky zeptali, jestli se chce nechat hladit, než ji začít prostě hladit „násilím“? Další zajímavé (a často zábavné) cvičení je udělat si se zvířetem test chutí různých pamlsků. Když jsme s manželem tohle nedávno zkusili s naším psem, s úžasem jsme při srovnávání dvou druhů pamlsků zjistili, že ten, který byl podle našeho názoru jeho oblíbeným druhem, byl ve skutečnosti až na druhém místě, a to pokaždé. Když dáte zvířeti možnost volby, můžete se dozvědět nečekané věci.

Na zmocnění zvířete k rozhodování je skvělé to, že jeho rozhodnutí nám mohou pomoci pochopit, co motivuje jeho chování. Když moje kotě například radostně skáče na každý list, který vidí poletovat po zemi, tak vím, že pro něj budou dobrým posilovačem hračky, které se budou chovat jako tento list. Pokud naopak raději sleduje větší věci, které se pohybují pravidelněji, tak vyberu pro naše tréninkové lekce jiné hračky. Rozhodnutí, které kotě dělá samo od sebe, formuje a zlepšuje můj výcvik miliony různých způsobů.

Volba na prvním místě

Jeden z problémů, na který narazíme, když zvířeti začneme umožňovat rozhodování, tkví v tom, že se budeme často muset vzdát té volby, kterou bychom v určitých situacích přijali sami. Pokud se například rozhodnu, že nechám psa zvolit tempo, jakým půjde na procházce, znamená to, že budu muset přizpůsobit svůj krok jeho kroku a ne naopak. To vyžaduje jistou přizpůsobivost – jak fyzickou, tak i duševní.

U některých psů bych pravděpodobně musela většinu času chodit rychleji, ale také bych musela být připravená se náhle zastavit, když se objeví nějaké místočko s obzvlášť zajímavým pachem. U jiných psů bych možná zjistila, že nám na procházku stačí pár set metrů, a navíc bychom se celou cestu loudali. To by mohlo znamenat, že si dlouhodobě neudržím takovou tepovou frekvenci, jakou bych chtěla, ale také to znamená, že se pes bude moci mnohem proaktivněji věnovat svému prostředí, než když jdeme tempem, které mu určuji já. Rovněž to znamená, že musím psovi věnovat pozornost, abych mohla rychle reagovat na změny jeho tempa (žádné mobility prosím!).

Díky těmto úpravám může být první výlet do světa, kde mají zvířata větší kontrolu nad svým životem, trochu náročný, ale nic si z toho nedělejte, každý začátek je těžký. Kontrola a možnost volby jsou pro nás stejně posilující jako pro zvířata, se kterými jsme v interakci. Vzdát se možnosti rozhodování, třeba jen nakrátko, může být trochu znepokojivé. Mně ale stojí za to umožňovat zvířatům v mém životě, aby se více rozhodovala sama. Možná je to náročné, ale přináší to obrovské výhody. Podle mých zkušeností je zvíře zmocněné k vlastnímu rozhodování klidnější, sebejistější, kreativnější a lépe schopné zvládat obtížné situace. Nemyslíte, že se to vyplatí?

Je to opravdu bud' všechno, nebo nic?

Ken Ramirez

Kdybych někomu řekl, jaký mám pracovní program, tak by se asi zděsil, kolik času trávím na cestách! Velkou část konzultací věnuji profesionálním trenérům a programům, které hledají způsob, jak přejít k používání metod pozitivního posilování. S mnoha takovými organizacemi pracuji už přes deset let a velkou část této práce jsem si přinesl i do společnosti Karen Pryor Clicker Training.

Je to náhoda...?

Už dávno je mým posláním pomáhat tradičněji zaměřeným trenérům při hledání užitečných řešení pro různé výzvy, na které narazí při výcviku, tím, že je seznámím s metodami pozitivního posilování. Pomáhat lidem, kteří jsou navyklí na výcvik založený na donucovacích metodách, bývá někdy obtížné, časově náročné a plné blokad. Ale když se nám podaří tyto blokády překonat a já vidím, jak trenéři používají nové nástroje a dosahují s nimi úspěchů, tak mi to přináší radost a posílení! Je to oblast, kde si myslím, že mohu hodně dokázat; moje práce v uplynulém desetiletí mě přesvědčila, že to stojí za námahu.

Chtěl bych vám povědět o jedné blokadě, na kterou jsem narazil třikrát v průběhu pouhých několika týdnů, kdy jsem pracoval s pěti různými skupinami – byly mezi nimi bezpečnostní agentury, jedna organizace pro asistenční psy, jedna organizace pro vodící psy a skupina nadšenců s vážným zájmem o psí sporty. Jako obvykle měla každá skupina své vlastní jedinečné výzvy a blokády – a každá mi novými způsoby rozšířila tréninkové schopnosti. Tyto proměnlivé potřeby a problémy mohou být frustrující i vzrušující zároveň.

Ale na tuto konkrétní blokádu jsem během těch několika týdnů narazil hned třikrát a musím přiznat, že jsem ji nečekal. Vyskytla se ve třech různých rozhovorech – každý z nich byl jiný a opíral se o zcela jiné zdroje, ale každý z nich přede mě postavil blokádu, která byla až podivně stejná. Všechny tyto rozhovory byly soukromé a vedl jsem je s jednotlivci v době, kdy jsem pracoval s jejich organizací nebo skupinou. Pro účely tohoto pojednání tu jeden konkrétní rozhovor přepíšu.

Klient: „Vážím si znalostí, které nám přinášíte, Kene, ale já prostě nedokážu vypít váš Zázračný nápoj! Prostě se nemůžu stát trenérem na bázi pozitivního posilování!“

Ken: „Proč ne? Já vás přece nenutím vypít nějaký umělý lektvar!“ (Cítím, že začínám zaujímat obranný postoj, tak trochu zmírním tón a pokračuji klidnějším hlasem.) „Vždyť na tom, co vám říkám, není nic skrytého. Jednoduše vám předkládám různé vědecké principy a praktické nástroje, které vám pomůžou stát se lepším trenérem a zlepšit váš program. Chci vám poskytnout nové možnosti, jak řešit problémové chování a získat lepší výsledky!“

Klient: „Ale některé z těch nástrojů mi pro moje potřeby nedávají smysl (*to říká dost rýpavým tónem*)!“

Ken: „Já vím! Právě proto vám předkládám spoustu možností, abyste mohli používat nástroje, které jsou pro vás a váš způsob výcviku nejvhodnější. Vyberte si nástroj nebo použití, kterému rozumíte a které vám dává smysl, pro jakoukoli konkrétní výzvu, na kterou narazíte. Já vám postupně pomůžu ty techniky účinně používat.“

Klient: „Ale já jsem slyšel, že pokud nepřijmu za svou celou filozofii, tak nemá cenu používat jen pár technik. Míchat donucování s pozitivním posilováním prý oslabí účinnost obou nástrojů. A já nejsem ochotný úplně zahodit celých pětadvacet let svých výcvikových zkušeností kvůli jednomu módnímu výstřelku!“

Ken: „No no no! Zadržte na chvíli! Musím si srovnat v hlavě, co se mi tu snažíte říct. Kde jste tohle slyšel? Myslím, že máte o pozitivním posilování trochu mylné představy. To, co vás tu učím, rozhodně není žádný módní výstřelek ani to není nové. Můžete mi vysvětlit, proč máte tenhle názor?“

Klient: „Říkal jsem si, že se nejdřív seznámím s principy pozitivního posilování v kurzu u soukromé instruktorky a pak ty techniky pro začátek zkusím používat doma u svých psů. Tak jsem se zapsal do kurzu, ale ta instruktorka mi řekla, že se mnou nebude pracovat. Pokud prý se chci učit o pozitivním posilování, tak je to buď všechno, nebo nic. Nesmím používat žádné korekce, protože to by potlačilo veškeré výsledky, kterých bychom dosáhli za pomoci pozitivní motivace. Ta instruktorka se vyjadřovala dost arogantně a myslela to vážně. Tak jsem si řekl: ‚Zapomeň na to!‘ Vždyť už mám psy vychované, tak její kurz vlastně nepotřebuju.“

Ken: „Udělejte mi laskavost. Dejte mi šanci tenhle týden, a pokud nenajdu způsob, jak bych vám pomohl, tak se můžeme rozloučit a vy už se mnou

nebudete nikdy v životě muset znovu mluvit o pozitivním posilování! Myslím, že jste buď tu instruktorku nepochopil, nebo měla zrovna špatný den, ale dovolte mi, abych vám pár věcí objasnil...”

Dál už tenhle rozhovor nebudu popisovat; stačí, když řeknu, že koncem týdne už ten člověk měl jiný názor. A těší se, že koncem roku se do jeho organizace vrátím a budu s ním pracovat znovu! Kdybych byl takový rozhovor zažil jen jednou, tak bych vám o něm pravděpodobně ani nevyprávěl. Ale vyprávím vám to, protože jsem podobné rozhovory zažil ještě dva. Každý byl v detailech trochu jiný, ale všichni ti lidé, se kterými jsem mluvil, mi říkali, že se přihlásili k jinému instruktorovi pozitivního posilování nebo s ním o tomto tématu mluvili a jeho přístup je od používání pozitivního posilování odradil.

Když jsem se po několika týdnech nepřetržitého cestování vracel domů, tak místo abych byl nadšený z pokroků, kterých jsem v každé organizaci dosáhl, a místo abych byl rád, že se blížím k domovu, tak jsem se během celého letu domů trápil zneklidňujícími úvahami. To jediné, na co jsem dokázal myslet, bylo to, že mou největší blokádou ve všech kurzech byly rozhovory, které moji klienti vedli s jinými trenéry pozitivního posilování. Sabotujeme si snad sami svůj cíl, aniž bychom si to uvědomovali?

Moje hlavní úkoly

Doufám, že tyhle tři případy byly jen izolované a ojedinělé shody náhod. Znam spoustu kolegů, kteří sdílejí moji filozofii a naděje, a to mě uklidňuje. Říkal jsem si ale, že je důležité podělit se o tuto zkušenost s čtenáři a povědět jim o myšlenkách, které jsem na základě toho formuloval. Při mé práci jsou pro mě klíčové tyto úkoly:

1. Pracovat s tradičními trenéry a určovat, jak jim co nejlíp pomoci při přechodu k používání pozitivního posilování
2. Mluvit s trenéry, jejichž přístup se liší od našeho, a přitom používat pozitivní posilování

Pozitivní možnosti v reálném světě

Oba tyto úkoly se týkají práce s trenéry, kteří běžně používají donucovací techniky – tedy s tím typem klientů, s nimiž jsem pracoval na svých nedávných cestách. Myslím, že filozofie „všechno nebo nic“ pramení z dobrých

úmyslů, ale je nereálné myslet si, že ji prosadíme u trenérů, kteří už za sebou mají dlouhá léta používání averzivní kontroly a korektivních nástrojů. Následující překážky a blokády, které se u těchto trenérů vyskytují, se ale rozhodně dají řešit.

1. **Směšování posilovačů a trestů v témže učebním prostředí.** Reálný svět je plný posilovačů a trestů; vlastně jsou kolem nás pořád. My, společně se svými zvířaty, se z těchto zkušeností učíme každý den. To, že v našem světě existují posilovače i tresty vedle sebe, nijak nepopírá jejich účinnost. Jsme schopni uznat, že sporák nám dává možnost uvařit chutné a posilující jídlo, ale přitom jsme si také vědomi toho, že když se dotkneme horké plotýnky holou rukou, tak to bude bolet. Dlouhodobé lekce, které nás učí, co se může dít v blízkosti sporáku, závisejí na kontextu a na historii našich kolektivních zkušeností s tímto kuchyňským spotřebičem. Kdybychom se pokaždé, když se pokusíme uvařit to chutné jídlo, dotkli plotýnky a spálili si ruku, tak by nás tahle zkušenost (zaviněná naší nemotorností, neschopností nebo nesprávným používáním nástroje) možná naučila, že to jídlo nám za to prostě nestojí, i když na něj máme chuť.

Ale když se naučíme správně vařit a používat správné nástroje, tak už se nespálíme, nebo se nám to bude stávat jen vzácně. Naše zběhlost v užívání sporáku a vaření oblíbeného jídla v konečném důsledku převáží ty vzácné případy popálení – takže nás to od vaření neodradí. Já tvrdím, že v našem běžném prostředí fungují bok po boku a neustále jak tresty, tak i posilovače. Ovšem jako trenéři pozitivního posilování si uvědomujeme, že používání trestů nebo averzivních prostředků může zmařit důvěru a vztah, který se s takovým úsilím snažíme se zvířetem vybudovat. To je jeden z důvodů, proč nedoporučujeme oba tyto prostředky směšovat. Když pracujeme s mladými nebo novopečenými trenéry, jsme schopni naučit je používat pozitivní posilování takovým způsobem, že korekce vůbec nebudou potřebovat. Ale když se snažíme pomoci tradičně vzdělaným trenérům s přechodem k používání pozitivního posilování, tak je to jiný případ.

2. **Používání averzivních prostředků ke kontrole v přítomnosti zvířat, která je nikdy nebo už dlouho nezažila.** Je pochopitelné, že někteří instruktoři chtějí uchránit jiné žáky v kurzu (zvířata i lidi) před setkáním s korekcemi, pokud je tito žáci ještě nikdy předtím neviděli nebo nezažili. Tato zkušenost by pro ně totiž mohla být velmi zneklidňující

a nepříjemná. To může být pádným důvodem k tomu, aby instruktor odmítal v kurzu přítomnost někoho, kdo je zvyklý korekce používat. Ale instruktor má i jiné možnosti než prostě odmítnout takovému člověku přístup do kurzu. Jednou z možností je vysvětlit mu, proč tyto nástroje nemá v kurzu používat. Mnoho trenérů a majitelů psů se o to bude velmi ochotně snažit – pokud jim stanovíte jasné požadavky a pomůžete jim překonat výzvy, kterým budou v prvních několika lekcích čelit.

Jinou možností je nabídnout člověku, který je zvyklý používat korektivní techniky, oddělený kurz (nebo soukromý kurz). Díky tomu se ostatní žáci neseškálají s používáním averzivních nástrojů, které by na ně mohlo mít nepříjemný dopad. Možná zjistíte stejně jako já, že k tomu, aby si člověk osvojil dostatečnou kázeň na to, aby v kurzu nepoužíval staré nástroje, postačí jedna nebo dvě lekce. Po prvních několika soukromých lekcích se pak takový člověk může klidně vrátit do většího kurzu. Pokud chceme, aby trenéři zvyklí používat donucovací metody zvládli přechod, musíme najít způsob, jak s nimi pracovat.

Krok za krokem

Zkušenosti, které jsem během let nasbíral, mi pomáhají rozpoznat, kdy bude někomu, kdo řadu let používal nějakou dovednost nebo techniku, trvat delší dobu, než se odhodlá přejít na novou metodu nebo začít používat nové nástroje. Stejně jako učíme svá zvířata novému chování po malých krocích, kterými se postupně přibližují k cíli, zjistil jsem, že i trenéry musím učit, aby opustili používání korekcí, po vhodných krocích a věnovat tomu dostatečně dlouhý čas. I těmto žákům musíme pomoci tím, že jim zajistíme úspěch. Musíme jim stanovovat kroky a cíle, které jsou dosažitelné a proveditelné, a vést je směrem k našemu cíli, tedy k používání pozitivního posilování, po malých přírůstcích.

Pokud jsme úspěšnými trenéry, tak tento proces známe, protože už jsme ho ve stovkách případů použili u zvířat. Proč ho tedy nepoužít i u lidských žáků? Postupné přibližování je vlastně jediná metoda, kterou jako poradce s úspěchem používám. Když přijdu a budu prohlašovat, že klient musí přestat dělat všechno, co mu v uplynulých třiceti letech fungovalo, nedostaví se žádná změna ani pokrok! Nemůžu očekávat, že trenéři, kteří používají donucovací metody, hodí za hlavu všechny nástroje, které znají, a zničehonic přejdou k nové soupravě nástrojů, a taky to neočekávám. Namísto toho musím

zhodnotit jejich potřeby a začít uskutečňovat přechod pomalu a postupně, po jednom nebo dvou nástrojích.

Tento tréninkový proces musím realizovat uvážlivě, tak aby klient mohl už během přechodu dosahovat úspěchů. Pokud budeme očekávat, že klient, který se chce naučit používat pozitivní posilování, uskuteční celý přechod najednou, tak před něj klademe příliš těžký úkol. Když ovšem klient na vlastní oči uvidí dílčí úspěchy, tak to pro něj bude ten největší posilovač a ten ho přesvědčí, aby sám chtěl používat další nové nástroje. Když budu přechod zavádět správně, bude klient často toužit postupovat kupředu dokonce ještě rychleji, než mu dovolím. I když samozřejmě chci, aby klienti toužili používat nové nástroje, tak jsem někdy nucen zpomalit tempo proto, aby se stihly vybudovat dostatečně solidní základy, na které teprve potom mohou přijít další vrstvy.

Pozitivní posílení: nabídka pro všechny!

Už řadu let mě trápí, že někteří trenéři pozitivního posilování nepoužívají techniky, které tak dobře uplatňují u zvířat, když pracují se svými lidskými klienty. Vážím si vášně, s jakou se držíme přesvědčení, že pozitivní posilování je účinný a humánnější přístup k výcviku zvířat. Ale někdy nám tento přístup zastírá emoce, takže pak nedokážeme o této nauce hovořit logicky. Velmi často se pak stává, že naše vášně vypadá jako ostrá kritika někoho, kdo nepřístupuje k výcviku přesně stejným způsobem jako my. Mám strach, že někteří z těch, kteří prosazují pozitivní posilování, zapomínají, že pokud se nebudou opírat o vědu a nebudou používat pozitivní posilování i u lidí kolem sebe, tak se jim nepodaří nikoho doopravdy přesvědčit.

Lidé z různých výcvikových prostředí mi říkali, že je od pozitivního posilování neodradila nauka nebo praktické prvky jeho použití, ale postoj instruktora, který se je snažil hned od začátku striktně obrátit na svou víru. Neslyšel jsem to vlastně poprvé, ale znepokojilo mě, když jsem se s touto bariérou setkal třikrát během pouhých několika týdnů. Znam mnoho trenérů pozitivního posilování, kteří dokáží stejně dobře používat posilovače u zvířat, která trénují, i u lidí, které učí. Pokud tímto směrem nevykročíme všichni, tak se nám nebude dařit přesvědčit ty, kteří uvažují o nových nástrojích, aby na ně skutečně přešli!

KAPITOLA 2

Začínáme

Když je pro vás nějaká dovednost, jako například práce s klikrem, nová, tak si možná nejste jistí, jak začít. Kdy máte klikat a kdy dávat odměny? Jaký pocit z toho asi má váš pes? Články v této kapitole poskytují rady, které vám pomohou se začátky tréninku, a to od zacházení s klikrem po pochopení, jaké to je být vaším psem. Vy i váš žák si osvojíte dovednosti, které vám oběma zajistí úspěch.

Patnáct tipů do začátků práce s klikrem.....	44
Karen Pryorová	
Hra na trénink.....	47
Karen Pryorová	
Dávej pozor – tréninkové cvičení pro štěňata i psy.....	51
Aidan Bindoff	
Tuckerovy top tipy pro trénink	53
Aaron Clayton	

Patnáct tipů do začátků práce s klikrem

Karen Pryorová

Klikrtrénink je úžasný, vědecky podložený způsob, jak můžete komunikovat se svým zvířetem. Učení při něm probíhá snáz než při standardním výcviku založeném na povelích. S klikrem můžete trénovat zvíře jakéhokoli druhu a jakéhokoli věku. Štěňata ho přímo milují. Starší psi se s ním učí nové kousky. Tady je pár jednoduchých tipů, jak začít.

1. Stiskněte a pusťte pružný konec klikru, takže vydá dvojtónové kliknutí. Pak odměňte zvíře pamlskem. Pamlsky musí být malé. Zpočátku používejte hodně chutné pamlsky: pro psa nebo kočku třeba kostičky pečeného kuřete, ne obyčejnou granuli.
2. Klikněte *během* požadovaného chování, ne po jeho dokončení. Načasování kliknutí je zcela zásadní. Neděste se, když vaše zvíře přeruší požadované chování, až uslyší kliknutí. Kliknutím se totiž chování ukončuje. Potom podejte pamlsek; načasování podání pamlsku už není důležité.
3. Klikněte, když váš pes nebo jiné zvíře dělá něco, co se vám líbí. Začněte něčím jednoduchým, něčím, u čeho je pravděpodobné, že to udělá samo od sebe. (Například: sedne si, přijde k vám, dotkne se nosem vaší ruky, zvedne nohu, dotkne se targetu, třeba tužky nebo lžice a následuje ho.)
4. Klikněte jednou (stisknout-pustit). Pokud chcete dát najevo obzvlášť velké nadšení, zvyšte počet pamlsků, nikoli počet kliknutí.
5. Pracujte v krátkých lekcích. Zvíře se naučí mnohem víc za tři lekce po pěti minutách než za hodinu jednotvárného opakování. Když do běžné denní rutiny začleníte každý den pár kliknutí, můžete docílit velmi výrazných výsledků a naučit zvíře spoustě nových věcí.
6. Špatné chování napravujte tím, že budete klikat při dobrém chování. Klikte štěněti za to, že se vyprázdnil na správném místě. Klikte za to, že má tlapky na podlaze a ne na těle návštěvy. Namísto abyste

mu spílali za to, že dělá rámus, klikte za ticho. Tahání na vodítku odstraňte tak, že budete klikat a odměňovat ve chvíli, kdy se vodítko náhodou prověsí.

7. Klikte za záměrné (i náhodné) pohyby směrem k vašemu cíli. Zvíře můžete navést nebo nalákat do určitého pohybu nebo pozice, ale nestrkejte ho, netahejte ani nedržte. Nechte zvíře, ať samo přijde na to, jak má dělat dané chování. Pokud potřebujete vodítko z bezpečnostních důvodů, udělejte na něm smyčku, tu si navlékněte přes rameno nebo si ji připněte na pásek.
8. Nečekejte na „celý obrázek“ neboli na dokonale provedené chování. Klikte a odměňujte za drobné pohyby správným směrem. Chcete, aby si pes sedl, a on začne pokrčovat zadní nohy: klikněte. Chcete, aby přišel na zavolání, a on udělá pár kroků vaším směrem: klikněte.
9. Postupně zvyšujte cíle. Jakmile docílíte dobrou reakci – když si pes například opakovaně záměrně lehá, přichází k vám nebo sedá –, začněte požadovat víc. Počkejte několik sekund, aby pes zůstal ležet o trochu déle, přišel k vám trochu blíže, sedl si trochu rychleji. Pak klikněte. Tomu se říká „shaping“ neboli tvarování chování.
10. Až se vaše zvíře naučí dělat něco za kliknutí, začne vám nabízet chování spontánně a bude se vás tím snažit přimět, abyste klikli. Teď je čas začít mu dávat nějaký signál, třeba slovo nebo znamení rukou. Začněte za dané chování klikat, pokud se odehraje během signálu nebo po něm. Pokud jste k chování nedali signál, ignorujte ho.
11. Zvíře nekomandujte; klikrtrénink není založený na komandování. Pokud zvíře na signál nezareaguje, neznamená to, že je neposlušné; jen prostě ještě nemá signál úplně naučený. Hledejte další způsoby, jak mu dávat signály a klikat mu za požadované chování. Zkuste nějakou dobu pracovat v klidnějším, méně rušivém prostředí. Pokud máte více zvířat, trénujte s nimi odděleně a střídějte je.
12. Noste klikr u sebe a zkoušejte „zachytit“ roztomilé chování, například tázavé sklonění hlavy do strany, pronásledování vlastního ocasu nebo zvednutí jedné nohy. Klikat můžete za mnoho různých chování, kdykoli si jich všimnete; zvířeti tím nezpůsobíte v hlavě žádný zmatek.
13. Když jste rozčilení, tak klikr odložte. Nesměšujte s klikrtréninkem kárání, škubání za vodítko a korekce; ztratili byste důvěru zvířete v klikr a možná i ve vás samotné.

14. Pokud se vám u určitého chování nedaří docílit pokroku, tak to znamená, že asi klikáte příliš pozdě. Důležité je správné načasování. Požádejte někoho jiného, aby vás sledoval a zkusil párkrát kliknout místo vás.
15. A hlavně se dobře bavte. Klikrtrénink je skvělý způsob, jak si obohatit vztah s jakýmkoli žákem.

Hra na trénink

Karen Pryorová

Hra na trénink je skvělý způsob, jak si zdokonalit shapingové dovednosti a současně si užít dobrou zábavu. Umožní vám vidět a na vlastní kůži zažívat, jak a kdy se rozhodují jiní trenéři, a uvědomit si, co byste na jejich místě dělali vy. Navíc ostatním trenérům umožníte dělat chyby a učit se z nich, aniž by působili zmatek v hlavě nějakému ubohému zvířeti nebo nic netušícímu člověku! A snad nejcennější ze všeho je na této hře to, že vám umožní vidět tréninkový proces z pohledu trénovaného jedince, což bývá často velmi poučná zkušenost. Hra na trénink nám také pomůže zbavit se pověřčivého chování nebo svalovat vinu za problémy na člověka nebo zvíře, se kterým pracujeme, a ne na okolnosti tréninku, kam ve skutečnosti patří.

Pravidla

Tuhle hru sice mohou hrát i dva lidé, ale ve skupinách je větší zábava. Ve třídě nebo ve větší skupině rozdělte účastníky na skupiny po šesti až osmi. V každé skupině zvolte jednoho člověka za Zvíře a pošlete ho mimo doslech. Ostatní si vyberou Trenéra a chování, které má Trenér vytvarovat.

Chování musí být něco, co je fyzicky snadno proveditelné a pro všechny viditelné. Oblíbené kousky jsou například točení do kruhu, nalití nebo vypití vody, rozsvícení světla, zvednutí předmětu, otevření nebo zavření dveří nebo okna nebo nakreslení značky na tabuli. Vyhýbejte se chování složenému ze dvou nebo tří kroků, pokud záměrně nepracujete na řetězcích chování.

Chování musí být společensky přijatelné – žádné svlékání, žádné chování (například ležení na podlaze nebo stání na stole), které není slušné na veřejnosti. Nevybírejte chování spojené se saháním na jiné lidi! Chování může být spojené s pomůckou.

Trenér bude jako podmíněný posilovač používat klikr, tlesknutí nebo jiný zvuk. Pokaždé, když Zvíře tento zvuk uslyší, tak se musí vrátit k Trenérovi a vzít si imaginární pamlssek. (Díky tomu nebude Zvíře jen stát na místě a snažit se přemýšlet, protože pak byste neměli co posilovat.)

Během shapingu by se nemělo mluvit; shaping je totiž neverbální proces. Naopak povzbuzování, sténání, smích a potlesk jsou nejen dovolené, nýbrž přímo žádoucí. Když Zvíře uskuteční cílové chování, většina skupin se spontánně roztleská. Zvíře se pak stane Trenérem a skupina zvolí jiné Zvíře. Nové Zvíře odejde z místnosti, skupina vybere nové chování a hra začíná znovu. Když se všichni vystřídají, hra končí. Obvykle trvá šedesát až devadesát minut. Po skončení hry může přinést užitek a zábavu otevřená diskuse.

Užitečné tipy

Pokud se úplně „zaseknete“ a Zvíře přestane pracovat nebo nesmyslně opakuje pořád dokola stejný úkon, můžete vyzkoušet několik věcí:

- Změňte prostředí tím, že vezmete skupinu do jiné části místnosti.
- Zkuste nové chování. Jakmile začne Zvíře znovu pracovat, můžete se vrátit k cílovému chování.
- Nešetřete posilovači; lepší je posílit nějaké chování, i když není správné, než neposílit vůbec nic.
- Zkuste použít nápovědu. Například když chcete někoho přimět, aby se sehnul, můžete něco pustit na zem – třeba klíče – a pak dát člověku posilovač za to, že se sehnul, aby to zvedl.
- Zkontrolujte si, jestli se nesnažíte natrénovat dvě chování najednou, nebo jestli to, co chcete, není ve skutečnosti řetězec; pokud ano, vzpomenejte si, že nejdříve musíte natrénovat poslední chování.

Variace

- **Vestavěná prodleva (Marian Breland Baileyová a Robert Bailey):** Požádejte tři lidi, aby se chytili za ruce. Člověk na pravém konci řady je Trenér. Když chce posílit Zvíře, stiskne ruku člověku uprostřed; ten stiskne ruku třetímu člověku, který pak klikne nebo řekne „Dobře“. Sledujte, co se v tomto případě u shapingu nedaří.
- **Skupinové povzbuzování (Janet Lewisová):** Namísto abyste vybrali jednoho Trenéra, nechte povzbuzovat a tleskat celou skupinu, když Zvíře udělá něco, co si zaslouží posílení, a mlčet, když se chování nezlepšuje. Skupina se může pohybovat po budově nebo venku, může se snažit naučit Zvíře, aby něco přineslo z dálky, překonalo překážku a podobně. Tahle hra je zábavná hlavně pro děti!

- **Přidání signálu:** Rozdělte skupinu na poloviny. Obě poloviny od sebe oddělte. Jednu skupinu informujte, že jsou Trenéři. Ať si vyberou nějaké slovo, které budou používat jako posilovač, a nějaký úkon (poplácání na vlasy, zakašlání, zatahání za ucho) jako podmíněný podnět. Druhé skupině řekněte, že jsou Zvířata. Utvořte dvojice Trenér-Zvíře. Každé Zvíře bude nabízet jedno nebo několik jednoduchých chování, například otáčení, tleskání nebo mávání. Trenér si musí vybrat určité chování, posilovat ho a pak ho dostat pod kontrolu podmíněného podnětu neboli signálu. Za tím účelem Trenér stanoví chování s proměnlivým rozvrhem posilování (to znamená, že žák může zopakovat chování dvakrát nebo třikrát, než dostane kliknutí a posilovač). Až se to podaří, udělá Trenér úkon, který bude představovat signál, a začne posilovat chování skutečně po signálu. Chování, které se odehraje bez signálu, už posilovat nebude. Pomocí střídání krátkých období, kdy signál je nebo není přítomen, může Trenér tvarovat chování, tedy to, že Zvíře reaguje správným chováním, když byl dán signál, a čeká bez nabízení jiného chování, když signál není přítomen.

Úkol je splněn, když je Trenér schopen předvést ostatním ve skupině, že jeho Zvíře čeká na signál (například zakašlání), a když ho dostane, tak ihned začne provádět správně cílové chování a pokračuje, dokud neuslyší kliknutí. V tom okamžiku obvykle stojí za to položit lidskému žákovi tyto dvě otázky: 1) Co je cílové chování? (Žák obvykle odpoví správně) a 2) Co je signál? (O tom někdy žák nemá ani ponětí.) Na lidském žákovi se dá často předvést, jak funguje dobrá kontrola operantního chování signálem, i když si žák ani není vědom, jak vlastně signál vypadá. Mozek se takovéto signály z prostředí zřejmě neučí svou verbální, „vědomou“ částí. Jako šikovný důkaz často poslouží právě toto cvičení. Pro diváky to může být překvapivý a poučný poznatek.

Objasnění hierarchie posilovačů

Laura Monaco Torelliová

Majitelům často nejde do hlavy, proč se na ně jejich štěňata nebo psi odmítají soustředit uprostřed rušivých vlivů běžného života a ve výcvikových kurzech. Jak je to možné? Jejich psi přece milují granule k snídani a k večeři, tak proč zavádět nové pamlsky? Tihle majitelé jsou upřímně přesvědčeni, že granule představují posilovač v jakémkoli prostředí.

K tomu, abych naučila naše psí týmy, průměrné rodiny se psem, jaká je hodnota hierarchie primárních posilovačů, používám hru na trénink. Normálně bych při této hře nepoužívala jídlo, ale když jídlo použiju, tak mi to pomůže lépe objasnit cíl: každý psí tým musí definovat, jakým pamlskům dává jeho pes přednost při výcviku. Pro lidské dobrovolníky máme všechno od ovoce a zeleniny přes limonádu po zákusky a bonbóny.

Jednou, když jsem posílala za dveře paní, která hrála zvíře, zmínila se, že jí moc nejedou jahody. To se mi hodilo! Když se moje dobrovolnice vrátila do třídy, nabídla jsem jí jahodu. Samozřejmě ji odmítla.

Během hry na trénink, jsem tu a tam udělala pohyb, jako bych jí chtěla nabídnout jahodu (averzivní asociace). Normálně při hře na trénink nemluvíme, ale teď jsem se jí zeptala, jaký z toho má pocit, když dělám tyhle hrátky s jahodou. Odpověděla, že je z nich zmatená a že pro ni přítomnost jahody znamená trest – ne posílení nebo radost.

To bylo pro skupinu velice poučné. Pak už jsem jim snadno vysvětlila, že pokud pamlskek, který trenér používá při trénování žáka (psa nebo člověka), nemá dostatečně vysokou hodnotu, může trénink uprostřed rušivých vlivů hodnotu posilovače ještě snížit. Může se stát, že nakonec není jasné psovodovi ani psovi, které chování má být posilováno. Když je psovod při tréninku frustrovaný, protože o něj pes nemá zájem, přestane se snažit ho trénovat. Ale bez tréninku ho nemůže posilovat! V konečném důsledku je psovod potrestán za to, že se snažil trénovat psa bez těch správných primárních posilovačů, které by podpořily úspěšnost.

Naopak když trenér vidí, že když pes může získat pamlskek s vysokou hodnotou, tak má zájem ho získat a soustředí se, znamená to posílení i pro trenéra – podařilo se mu vytvořit si soustředěného psa, který má zájem o trénink. A když psí tým vidí, o kolik víc se pes při tréninku soustředí, tak už samotné toto zjištění může představovat významný posilovač pro celou rodinu.

Dávej pozor – tréninkové cvičení pro štěňata i psy

Aidan Bindoff

Ví váš pes, jak vám má věnovat pozornost? Tady je jednoduché tréninkové cvičení, které můžete použít, když chcete svého psa naučit, jak na vás má dávat pozor ve všech situacích. Vaše štěně nebo pes vám bude věnovat větší pozornost už po týdnu – za to vám ručím!

Při učení tohoto chování budeme používat princip pozitivního posilování při zjednodušeném procesu, který trenéři zvířat a behavioristé znají pod pojmem „shaping“. Shaping neboli tvarování znamená, že „tvarujete“ chování jako kus hlíny. Začnete něčím jednoduchým a zformujete si to do něčeho, co můžete využít dál. Za pomoci pozitivního posilování to není těžké, ale musíte být schopni se trochu uvolnit a celému procesu důvěřovat.

Pro začátek budete u psa posilovat jakýkoli náznak, že vám věnuje jakoukoli pozornost. To znamená jakýkoli pohled přibližně vaším směrem nebo třeba krok směrem k vám. Nebudete nic říkat, nebudete se hýbat a budete jen čekat, až to pes udělá: při tomto cvičení se nebudete nijak aktivně snažit upoutat jeho pozornost.

Jako posilovač budete používat pamlsky. Budete pracovat v desetiminutových lekcích a budete používat frekvenci posilování jeden pamlskek za deset sekund, takže budete potřebovat šedesát pamlsků. Pro jistotu si jich připravte sedmdesát. Důvod, proč si máte odpočítat pamlsky, tkví v tom, že díky tomu budete vědět, že posilujete dostatečně jednoduchá chování. Mnoho trenérů ze začátku příliš dlouho čeká na chování, za které by mohli dát posilovač, a pes se toho pak nenaučí tolik, kolik by se naučil, kdyby ho posilovali častěji. Pokud vám po desetiminutové lekci bude zbývat více než deset pamlsků, tak to znamená, že požadujete příliš mnoho a že máte trochu snížit kritéria.

Musíte si najít bezpečný prostor, kde můžete i necvičeného psa pustit z vodítka bez obav, že by vám vběhl pod auto nebo utekl. Čím víc těchto bezpečných prostorů v dojezdové vzdálenosti vymyslíte, tím líp, protože

čím častěji budete tohle cvičení v příštím týdnu provádět na různých místech, tím bude účinnější. Můžete využít například psí parky v době, kdy tam nikdo není, pláže, kam je dovolen vstup psům, domovy přátel a hřiště. Jestliže vás žádné bezpečné místo, kde byste psa mohli pustit z vodítka, nenapadne, tak použijte dlouhé vodítko, ale netahejte za něj, abyste upoutali pozornost psa.

Až přijedete ke zvolenému prostoru, pusťte psa z vodítka (nejdřív zkontrolujte, že je to bezpečné). Pokud se na vás pes podívá, naváže oční kontakt nebo vykročí směrem k vám (třeba jen o krok), tak ho pochvalte slovy „Hodný pes!“ nebo klikněte a hodte mu pamlsk (jeden). Až uplyne vašich deset minut nebo až vám dojdou pamlsky, můžete psa vzít a vrátit se domů. Čím častěji budete tohle cvičení opakovat a čím více různých míst k tomu použijete, tím lépe.

Řešení problémů

„*Můj pes nechce pamlsky.*“ Používejte to, co má opravdu rád, i když je to něco, co byste mu normálně nedávali. K oblíbeným pamlskům patří sýr, kuře a šunka. Postarejte se o to, aby byl pes hladový. Nezkoušejte cvičit hned po jídle; aby byl pes ještě hladovější, můžete dokonce jedno jídlo odložit na později. Někteří psi si pamlsk nechtějí vzít, protože jsou stresovaní. Je možné, že vašeho psa rozrušují jiní psi, lidé nebo zvuky. V tom případě si najděte klidnější místo. Původní místo můžete znovu vyzkoušet někdy později.

„*Vždyť mu nebudu mít za co dát všech šedesát nebo sedmdesát pamlsků.*“ Ale budete; možná jen v této rané fázi výcviku ještě nejste dostatečně vytrénovaní na to, abyste rozpoznali ty drobnosti, které stojí za posílení. Pozorně se dívejte a snižujte kritéria. Za pamlsk stojí i ten nejkratší pohled vašim směrem nebo náhodný krok směrem k vám.

„*Došly mi pamlsky, ještě než uběhlo deset minut.*“ Blahopřeji! To je známka toho, že pracujete správně. Nyní můžete začít zvyšovat kritéria. Počkejte, až pes udělá směrem k vám více kroků nebo až si vás začne opravdu „kontrolovat“ tím, že s vámi naváže opravdový oční kontakt, nejen neurčitý pohled vašim směrem. Nebo si najděte rušnější místo.

Pes, který se naučil si vás „kontrolovat“ a hlídat, je pes, který je připravený na pokročilejší trénink. Tohle cvičení představuje cenný základ a já doufám, že si ho navíc vy i váš pes budete užívat!

Tuckerovy top tipy pro trénink

Aaron Clayton

Tucker je moje štěně labradora. Je tak krásný, že jsou z něj lidi úplně paf. Opravdu. Pár lidí už u mě zastavilo auto jen proto, aby mi řekli, jak je krásný. Když strávíte chvíli v jeho společnosti, tak taky zjistíte, jak je hodňoučký a klidný. Je tak klidný, že tomu leckdo ani nechce věřit. („To je ten neklidnější labík, jakého jsem kdy viděla. Páni, pojď sem. Vidíš to hodné štěně? Je úplně jiný než labík mojí dcery. Je to totéž plemeno?“)

Musím ale říct, že to všechno není zdaleka jen moje zásluha. Jen se mi povedlo nic nepokazit. Tuckera máme od Kate Fulkersonové z chovné stanice Highgarth Labradors. Kate je moudrá žena a inovativní chovatelka. Svoje štěňata trénuje s klikem hned od narození. Nechává je se sourozenci z vrhu čtrnáct týdnů. Dělá i spoustu jiných inovativních věcí, takže jsem od ní získal už do začátků skvělé štěně.

Dokážete si ale představit ten tlak, pod kterým jsem kvůli tomu, že mám mimořádného psa? Pracuji s Karen Pryorovou; jsem prezidentem společnosti. Lidi by mohli předpokládat, že mám spoustu zkušeností s výcvikem psů. Omyl. Moment. Vydržte. I když jsem studoval principy kliktréninku a cvičím s lidmi od té doby, co jsem začal s Karen spolupracovat ve společnosti Karen Pryor Clicker Training (KPCT), tak jsem si vlastní štěně pořídil, až když bylo mému prvnímu dítěti šest let. Takže si přiznejme, že i když mám ty nejlepší předpoklady, tak jsem vlastně klikrtrenér-začátečník, který má ovšem za sousedy ty nejkvalitnější učitele!

Když jsem jako začátečník přecházel od teorie k praxi, zažil jsem spoustu okamžiků, kdy mi svitlo: „Aha, tak tohle bych měl dělat!“ A pořád si zapisuju myšlenky, které bych chtěl sdělit ostatním lidem – hlavně věci, které jsem prostě přehlížel nebo jsem si je neuvědomoval, dokud jsem nezačal trénovat vlastního psa.

Tady jsou aspoň některé z nich...

Udržujte vysokou frekvenci posilování

Musíte dávat hodně posilovačů! Tím myslím opravdu *hodně...*, víc, než se domníváte, že byste měli dávat, když si čtete o kliktréninku. Když trénujete, představuje klikání a posilování způsob vaší komunikace, takže si dejte předsevzetí, že to budete dělat opravdu hodně, a nebojte se, že byste to přehnali. Když jsem začal učit čtyřměsíčního Tuckera chodit na prověšeném vodítku, tak jsem mu během desetiminutové procházky stokrát klikl a dal pamlsek. Opravdu. Desetkrát za minutu neboli jednou za každých šest sekund (v průměru). To ten pes nepřibral na váze? Ne, protože jsem množství pamlsků jednoduše odečetl od jeho běžného krmiva.

Zvyšování kritérií: „povinná“ dovednost

U této frekvence posilování samozřejmě nezůstanete celý život, protože se naučíte zvyšovat a posunovat kritéria, takže pes toho bude postupně muset za každé kliknutí a pamlsek udělat víc a dělat to déle. To je totiž základní dovednost! Na ClickerExpo jednou řekl Steve White, že tohle je ta *hlavní* dovednost, o kterou lidé nejčastěji klopýtnou. Souhlasím. Je to opravdu velmi důležité. Když jsem chtěl, aby se Tucker naučil klidně sedět doma na podlaze, tak jsem ze začátku klikal a dával mu pamlsky každých pět sekund. Dnes už jsme u patnácti minut. Prostě bude ležet hodinu na stejném místě a čekat, když mu budu dávat posilovač přibližně jednou za patnáct minut. Musíte se naučit, jak a kdy zvyšovat kritéria (nebo je naopak snižovat). Vyžaduje to určitou praxi a cvik. Tak do toho skočte rovnýma nohama a začněte cvičit.

Základní teorie: bez ní nevycházejte z domova

Osvojte si základní teorii. Nepovažujte za samozřejmost, že ji znáte. Už několikrát se mi stalo, že jsem si nebyl jistý, jaký by měl být výsledek, tak jsem se vrátil k teorii o operantním podmiňování a to mi pomohlo při rozhodování. (Hledal jsem v knihách nebo jsem se poptal našich firemních odborníků.) Základy teorie vám rozhodně pomohou, když budete přemýšlet o tom, co se děje nebo neděje, a když budete potřebovat řešit problémy.

Prožívejte okamžik učení

Tohle není nějaká mantra nového věku. Uvědomte si, že vlastně každá vaše interakce se štěnětem je příležitostí k učení. Někdy se učím já, někdy štěně, někdy se učíme oba. Když mu dám například signál, aby přišlo, a ono

nezareaguje, tak se z toho poučím, že ten signál asi ještě nezná. Co v takové situaci udělám? Nu, rozhodně ho nezačnu kárat nebo mu vyhrožovat stylem „pojd' sem, nebo uvidíš“. Radši si pro něj dojdu a učení signálu nechám na později. Co se z téhle epizody naučilo štěně? Možná nic. Ale to, že se nic nenaučilo, je také důležité. Nenaučilo se, že získá odměnu za to, že *nepřišlo*. Také se nenaučilo, že to, že něco neudělalo správně, bude mít za následek něco nepříjemného.

Musíte mít také na paměti, že velmi důležitým momentem učení je dobré chování. Dobré chování vždycky odměňujte! Víím, že je pro nás nepřirozené odměňovat každodenní chování, ať u psů nebo u kohokoli jiného. Ale pracujte na tom, abyste se tohoto názoru zbavili. Tuckere, ty sis mi sedl u nohy, i když jsem tě o to nežádal? Klik, pamlsek. Ty sis v kuchyni klidně lehl bez signálu? Klik, pamlsek. Ty ses podíval na mou ponožku, ale nevzal jsi ji do tlamy a nezačal s ní pobíhat po pokoji? Dobré rozhodnutí! Klik, pamlsek. Když tyhle momenty promeškáte, tak vlastně neděláte kliktrénink tak účinně, jak byste mohli, a tím zpomalujete učení štěněti i sami sobě.

KAPITOLA 3

Klikr v akci

Tady najdete spoustu klíčových technik a nástrojů, které potřebujete k tomu, aby z vás byl dobrý trenér. Tato kapitola se zabývá několika různými, ale stejně důležitými složkami trénování. Dozvíte se tu, jak získat určité chování pomocí shapingu a targetingu, proč je důležité posilování, co dělat, když se vyskytnou chyby, a jak přidávat k chování signály. Tyto články obsahují základní informace, které by měl znát každý trenér.

Deset zákonů shapingu v novém zpracování.....	59
Lori Chamberlandová	
Úspěšný shaping	67
Sarah Dixonová	
Jak naučit zvíře na target	71
Laurie Lucková	
Targeting versus luring	74
Gale Pryorová	
Kenovy top tipy na posilovače	77
Ken Ramirez	
Jak používat hru jako odměnu	80
Laurie Lucková	
Kontrolované přetahování: Neotřelý posilovač.....	84
Aidan Bindoff	
„Klikrtrenéři nepoužívají tresty“ a jiné mýty o tréninku.....	88
Melissa Alexanderová	
Mají se používat no reward markery? Zamyšlení nad diskusí	98
Laura VanArendonk Baughová	
Když se nedaří: Jak reagovat na neúspěch	104
Aaron Clayton	

Pravidla pro signály	109
Karen Pryorová	
Jak přidat signál	111
Karen Pryorová	
Honem, čekej	112
Lori Chamberlandová	
Posilování za nicnedělání	114
Karen Pryorová	
Můj pes to zná, jen to nechce udělat! Jak docílit zběhlosti	116
Laurie Lucková	

Deset zákonů shapingu v novém zpracování

Lori Chamberlandová

Jednou z vlastností dobrého shaperu je flexibilita – ochota změnit směr na základě nových informací. Tuhle vlastnost má i kvalitní věda. Jak jednou řekla Susan Friedmanová: „Fakt je faktem jen do té doby, dokud není nahrazen lepším.“ Mně se tohle trefné memento moc líbí, protože nám připomíná, že i když se něco může jevit jako zřejmé nebo nepopiratelné, nesmíme se s tím spokojit a musíme pořád hledat něco ještě lepšího.

To platí pro výcvik stejně jako pro vědu. Rok za rokem rosteme a vyvíjíme se. Objevujeme rychlejší, lepší, kreativnější způsoby výcviku. Například na konferenci ClickerExpo, epicentru průlomového tréninku pozitivním posilováním, se i samotní přednášející každý rok naučí od ostatních něco nového.

Jako dobří shapeři musíme být ochotni nově zpracovávat principy, podle kterých trénujeme – i když už je důvěrně známe a příjemně se nám s nimi pracuje. V tomto smyslu se vyvíjelo a vyvíjí i „Deset zákonů shapingu“ (viz s. 62), od té doby, co Karen Pryorová poprvé vydala svou knihu *Svého psa nestřílejte!* Dozvídáme se totiž stále více o vědeckých základech, které dodávají energii motoru klikrtréninku.

Proměnlivý rozvrh, nebo přirozená proměnlivost?

Před pár lety jsme s Karen Pryorovou pracovaly na aktualizaci některých informací v programu pro profesionální trenéry psů v Karen Pryor Academy (KPA). Během téhle aktualizace jsme si nemohly nevšimnout, že třetí původní „zákon“ z deseti zákonů shapingu už není v souladu s tím, co v současné době učíme v KPA.

Původních deset zákonů shapingu neboli tvarování bylo zveřejněno v roce 1984, a jak Karen řekla: „Od roku 1984 jsme se všichni hodně naučili! Po těch letech už děláme shaping mnohem líp.“ Původní třetí zákon zní:

Souznění dvou duší

Tipy a triky nejlepších psích trenérů

Z anglického originálu *Better Together. The collected Wisdom of Modern Dog Trainers*,
vydaného nakladatelstvím Karen Pryor Clicker Training, Sunshine Books, Inc.

přeložila Jana Dušková

Editor Ken Ramirez

Sazba Matěj Barták

Redakce Jan Řehoř

Vydal Pavel Jeřábek – Nakladatelství PLOT, Bělohorská 2, 169 00 Praha 6,

www.plotknihy.cz, jako svou 368. publikaci

Tisk Těšínské papírny, s.r.o., 2020

Vydání první, Praha 2020

ISBN 978-80-7428-369-7